

ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 :

การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา

Elderly Peoples' Resilience Through Coping with

Coronavirus Disease - 2019:

A Phenomenological Study

ไพโรจน์ สุขเจริญ

จิตาภา พลรักษ์

สุภิญญา นามนวล

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย

จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.)

(กันยายน 2566)

ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 :

การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา

Elderly Peoples' Resilience Through Coping with

Coronavirus Disease - 2019:

A Phenomenological Study

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิไลพร สุขเจริญ

นางสาวจิตาภา พลรักษ์

นางสาวสุกัญญา นามนวล

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย

จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

(กันยายน 2566)

บทสรุปผู้บริหาร

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เริ่มมีการแพร่ระบาดทั่วโลกตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 จนถึงปัจจุบัน และขณะนี้ยังไม่มียาหรือวัคซีนชนิดใดที่ป้องกันไวรัสชนิดนี้ได้อย่างสมบูรณ์ เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้บุคลากรทีมสุขภาพและผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุขในประเทศไทยเกิดความวิตกกังวลต่อการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เนื่องจากมีความเป็นไปได้ว่า ไวรัสอาจก่อให้เกิดอาการเจ็บป่วยที่แตกต่างกันโดยเฉพาะในผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัว และกลุ่มผู้สูงอายุที่เสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนขณะติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่อาจนำไปสู่อันตรายถึงแก่ชีวิต โดยในบริบทจังหวัดสุราษฎร์ธานีพบประชากรผู้สูงอายุติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คิดเป็นร้อยละ 15 จากประชากรผู้ติดเชื้อทั้งหมด ร่วมกับสภาวะทางอารมณ์ และจิตใจของผู้สูงอายุที่มีประวัติการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มักเกิดความเครียดต่อสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัวกรณีที่ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล และอาจนำไปสู่ภาวะวิกฤตทางจิตใจของผู้สูงอายุในอนาคตได้

แนวคิดความเข้มแข็งทางจิตใจ (resilience) เป็นแนวคิดหนึ่งที่สำคัญต่อการฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้สูงอายุที่มีประวัติการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ผู้สูงอายุที่มีประวัติการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เกิดความมั่นใจในการใช้ชีวิต เกิดทัศนคติเชิงบวก และเกิดความสามารถในการฟื้นตัว และฟื้นฟูให้กลับสู่ภาวะปกติภายหลังสถานการณ์วิกฤต คณะผู้วิจัยในฐานะอาจารย์พยาบาล และบุคลากรทีมสุขภาพจึงตระหนัก และเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์ประสบการณ์ และการรับรู้ของผู้สูงอายุที่มีประวัติการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยเฉพาะประสบการณ์ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่มีประวัติการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 งานวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้วยการศึกษเชิงปรากฏการณ์วิทยา และผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และมีระดับความเข้มแข็งทางใจ 70 คะแนนขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 12 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง และดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปผลการวิจัย

ทั้งนี้ ผลการวิจัยค้นพบประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุ 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 การจัดการอารมณ์และจิตใจ ได้แก่ 1.1) การยอมรับความเจ็บป่วยว่าเป็นเรื่องปกติ 1.2) การไม่หวาดกลัวต่อโรคที่เผชิญ และ 1.3) การมีพลังใจที่เข้มแข็ง และ ประเด็นที่ 2 การตระหนักรู้ และแรงสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ 2.1) การตระหนักรู้ต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และ 2.2) การได้รับกำลังใจที่ดีจากผู้นรอบข้างคือสิ่งที่มีคุณค่า ผลการวิจัยครั้งนี้ประยุกต์ใช้สู่การพัฒนา และเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุเกิดความเข้มแข็งทางใจเพิ่มขึ้นขณะติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เกิดความทนทานทางอารมณ์ เกิดกำลังใจที่ดี และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทคัดย่อ

หัวข้อวิจัย	ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา
ผู้ดำเนินการวิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิไลพร สุขเจริญ นางสาวจิตาภา พลรักษ์ นางสาวสุภิญญา นามนวล
หน่วยงาน	คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ปีงบประมาณ	2566

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลทำให้ผู้สูงอายุมีความเครียดจากการติดเชื้อไวรัส ความเข้มแข็งทางใจเป็นแนวคิดที่ส่งผลต่ออารมณ์ และจิตใจ และทำให้ผู้สูงอายุฟื้นตัวได้ดีขึ้นเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ยากลำบาก การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้วยการศึกษาระดับปรากฏการณ์วิทยา ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และมีระดับความเข้มแข็งทางใจ 70 คะแนนขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 12 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย ดังนี้

ประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 การจัดการอารมณ์และจิตใจ ได้แก่ 1.1) การยอมรับความเจ็บป่วยว่าเป็นเรื่องปกติ 1.2) การไม่หวาดกลัวต่อโรคที่เผชิญ และ 1.3) การมีพลังใจที่เข้มแข็ง และประเด็นที่ 2 การตระหนักรู้ และแรงบันดาลใจทางสังคม ได้แก่ 2.1) การตระหนักรู้ต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และ 2.2) การได้รับกำลังใจที่ดีจากผู้คนรอบข้างคือสิ่งที่มีคุณค่า

ผลการวิจัยครั้งนี้ประยุกต์ใช้สู่การพัฒนา และเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุเกิดความเข้มแข็งทางใจเพิ่มขึ้นขณะติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เกิดความทนทานทางอารมณ์ เกิดกำลังใจที่ดี และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Abstract

Research Title	Elderly Peoples' Resilience Through Coping with Coronavirus Disease - 2019: A Phenomenological Study
Researcher	Asst Prof. Pilaiporn Sukcharoen R.N, PhD Miss Jidapa Polruk Miss Supinya Namnuan
Organization	Faculty of nursing Suratthani Rajabhat university
Academic Year	2023

From the situation of the spread of the Coronavirus 2019 that has caused the elderly peoples to have stress from the infection. Resilience is a concept that effects of emotional and psychological and helps the olderly peoples to have good quality of life. The purpose of this research was to study the experience of elderly people's resilience through coping coronavirus disease – 2019 by a phenomenological study. The key informants were 12 elderly people who were infected with coronavirus 2019 and had a resilience score of 70 or higher. The research tools were semi-structured in-depth interviews and content analysis. The research results as follows:

The experience of elderly people's resilience through coping coronavirus disease – 2019 consisted of 2 issues: 1) Emotional and mental management; 1.1) Accepting the illness as normal, 1.2) Not being afraid of the disease, and 1.3) Having mind power. 2) Awareness and social support; 2.1) Awareness of behavioral change, and 2.2) Receiving positive encouragement from the people is valuable.

The results of this research are applied to development the elderly to have increased resilience while infected with the 2019 coronavirus, emotional toughness, good encouragement, and to be able to solve problems in life effectively.

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัย “ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา” สำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการโดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปีงบประมาณ 2566 คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะ วิธีการ และเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ ขอขอบพระคุณบุคลากรที่มสุขภาพ และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนต่อการเก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่านที่สละเวลา มาเข้าร่วมการวิจัยจนทำให้งานวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จ และลุล่วงไปด้วยดี

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจให้แก่ผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อทำให้ผู้สูงอายุเกิดคุณภาพชีวิตที่ดีภายหลังการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งถือเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อระบบบริการสุขภาพ และต่อสังคม

คณะผู้วิจัย

กันยายน พ.ศ. 2566

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
คำถามการวิจัย	3
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง/วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดความเข้มแข็งทางใจ	6
แนวคิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	7
แนวคิดการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา	8
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
กรอบแนวคิดการวิจัย	14
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	15
ผู้ให้ข้อมูลหลัก	15
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	15
การวิเคราะห์ข้อมูล	16
ขั้นตอนดำเนินการวิจัย	17

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	20
ข้อมูลพื้นฐาน	20
ประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019	21
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	28
สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	28
ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ	31
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	31
เอกสารอ้างอิง/บรรณานุกรม	32
ภาคผนวก	35
ภาคผนวก ก เครื่องมือการวิจัย	36
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ	38
ภาคผนวก ค ใบรับรองจริยธรรมการวิจัย	42
ภาคผนวก ง หนังสือรับรองการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	45
ภาคผนวก จ ประวัติผู้วิจัย	47

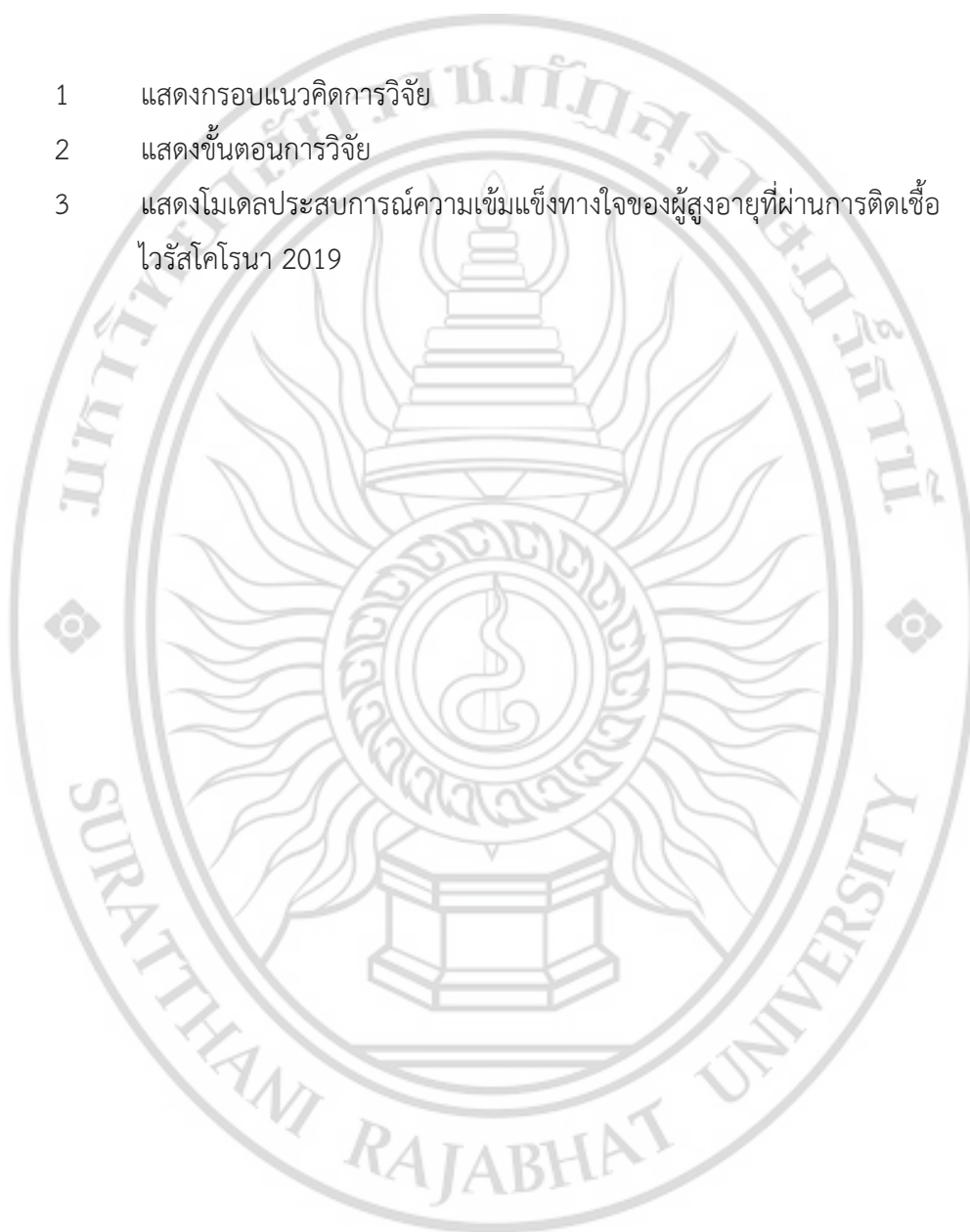
สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลหลัก	20
2	แสดง Themes และ subthemes ของประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจ ของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	27

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	14
2	แสดงขั้นตอนการวิจัย	19
3	แสดงโมเดลประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019	29

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เริ่มมีการแพร่ระบาดทั่วโลกโดยการติดต่อจากมนุษย์สู่มนุษย์ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 จนถึงปัจจุบัน และขณะนี้ยังไม่มียาหรือวัคซีนชนิดใดที่ป้องกันไวรัสชนิดนี้ได้อย่างสมบูรณ์ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้บุคลากรทีมสุขภาพและผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุขในประเทศไทยเกิดความวิตกกังวลต่อการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เนื่องจากมีความเป็นไปได้ว่า ไวรัสอาจก่อให้เกิดอาการเจ็บป่วยที่แตกต่างกันขึ้นกับลักษณะการเจ็บป่วยของแต่ละบุคคล บางรายอาจมีอาการเจ็บป่วยตั้งแต่เล็กน้อยคล้ายกับโรคไข้หวัด จนถึงอาการเจ็บป่วยระดับรุนแรง อาทิ ปอดบวมรุนแรง เป็นต้น โดยเฉพาะในผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัว และกลุ่มผู้สูงอายุที่เสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนขณะติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่อาจนำไปสู่อันตรายถึงแก่ชีวิต (กระทรวงสาธารณสุข, 2020)

สำหรับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทยได้เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 ถึงปัจจุบัน โดยพบประชากรไทยติดเชื้อสะสม 1,657,231 คน มีการเสียชีวิต 17,203 คน และรักษาหายแล้ว 1,531,655 คน (กระทรวงสาธารณสุข, 2020) จากข้อมูลอ้างอิงข้างต้น กระทรวงสาธารณสุขได้เห็นความสำคัญของการป้องกันไม่ให้ประชากรไทยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มขึ้นพร้อมกับการรณรงค์ให้ประชากรไทยมีการใช้ชีวิตในวิถีการดำเนินชีวิตแบบใหม่ อาทิ การล้างมืออย่างสม่ำเสมอ การสวมใส่หน้ากากทุกครั้งขณะเดินทางออกนอกบ้าน และหลีกเลี่ยงการพบปะสังสรรค์หรือหลีกเลี่ยงการเดินทางไปในสถานที่ซึ่งมีผู้คนแออัด หรือสถานที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อป้องกันตนเอง และครอบครัวให้ปลอดภัยจากเชื้อไวรัส (กระทรวงสาธารณสุข, 2020)

นอกจากนี้ เมื่อศึกษาสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในบริบทจังหวัดสุราษฎร์ธานีในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน พบว่า ประชากรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีจำนวนผู้ป่วยที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวนทั้งสิ้น 13,726 คน พบอัตราการเสียชีวิต จำนวน 68 คน และรักษาหายแล้ว จำนวน 11,292 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2020) สำหรับเขตเทศบาลตำบลบึงขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบประชากรติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 211 คน (เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเทศบาลตำบลบึงขุนทะเล, 2020) และเขตตำบลท่าชี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบประชากรติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 168 คน โดยเป็นผู้สูงอายุที่มีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 25 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 15 จากประชากรผู้ติดเชื้อทั้งหมดในเขตตำบลท่าชี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี (พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าชี, 2020)

ประกอบกับผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักมีสุขภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรง และมีโรคประจำตัวร่วมด้วย จึงมีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรง และอาจนำไปสู่การเสียชีวิตได้สูงกว่าประชากรในกลุ่มช่วงวัยอื่น ๆ

เมื่อศึกษาสภาวะทางอารมณ์ และจิตใจของผู้สูงอายุที่มีประวัติการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักเกิดความเครียดต่อสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัวกรณีที่ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล (Albert et al., 2020; Conversano et al., 2020) อาทิ การมีความรู้สึกกลัว และวิตกกังวลต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลที่น่ารังเกียจของบุคคลรอบข้าง และการมีความเครียดต่อการใช้ชีวิตภายหลังการติดเชื้อ เป็นต้น จากข้อมูลข้างต้นอาจส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้สูงอายุเนื่องจากได้รับผลกระทบจากการใช้ชีวิตที่ไม่เป็นไปตามวงจรปกติ และอาจนำไปสู่ภาวะวิกฤตทางจิตใจของผู้สูงอายุในอนาคตได้ (Chen & Bonanno, 2020) บุคลากรที่มีสุขภาพจึงควรมีการวิเคราะห์ประสบการณ์ และการรับรู้ของผู้สูงอายุที่มีประวัติการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยเฉพาะด้านความเข้มแข็งทางใจ เพื่อเกิดระบบการฟื้นฟูสภาพจิตใจให้แก่ผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผู้สูงอายุเกิดสภาวะที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

แนวคิดความเข้มแข็งทางจิตใจ (resilience) จึงเป็นแนวคิดหนึ่งที่สำคัญต่อการฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้สูงอายุที่มีประวัติการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เนื่องจากเป็นแนวคิดที่ช่วยให้บุคคลสามารถฟื้นตัวได้ขึ้นเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก หรือสถานการณ์วิกฤติที่มีแรงกดดัน และมีความเครียดสูง โดยแนวคิดนี้เชื่อว่า จะทำให้ผู้สูงอายุที่มีประวัติการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เกิดความมั่นใจในการใช้ชีวิต เกิดทัศนคติเชิงบวก และเกิดความสามารถในการฟื้นตัว และฟื้นฟูให้กลับสู่สภาวะปกติภายหลังสถานการณ์วิกฤต (ขวัญธิดา พิมพ์การ, อัจศรา ประเสริฐสิน และชมพูณูท ศรีจันทร์, 2562) แนวคิดนี้ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ได้แก่ การเป็นผู้มีความทนทานทางอารมณ์ มีอารมณ์มั่นคง และอดทนต่อความกดดันต่าง ๆ ได้ดี การเป็นผู้มีกำลังใจที่ดี และมีความมุ่งมั่น และการเป็นผู้มีความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ และผู้ที่มีความเข้มแข็งทางใจสูงจะเป็นผู้มีความสามารถในการเผชิญกับภาวะวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วันเพ็ญ แสงสงวน, 2562) คณะผู้วิจัยในฐานะอาจารย์พยาบาล และบุคลากรที่มีสุขภาพจึงตระหนัก และเห็นความสำคัญของการวิเคราะห์ประสบการณ์ และการรับรู้ของผู้สูงอายุที่มีประวัติการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยเฉพาะประสบการณ์ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่มีประวัติการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อทำให้ผู้สูงอายุเกิดความเข้มแข็งทางใจภายหลังการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีสภาวะจิตใจที่ดี และสามารถใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

จากการทบทวนวรรณกรรมทั้งใน และต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่มีประวัติการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า งานวิจัยที่ผ่านมาจะเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักโดยจะมุ่งเน้นให้บุคคลเกิดความเข้มแข็งทางใจ และเกิดความสามารถในการเผชิญกับภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Albert et al., 2020; Conversano et al., 2020; Chen & Bonanno, 2020; Huang et al., 2020; Kimhi et al., 2020;

Keenan, 2020) รวมถึง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจให้แก่ประชากรขณะเผชิญกับภาวะวิกฤตจากสถานการณ์ธรรมชาติ และสถานการณ์ภายหลังภาวะวิกฤต อาทิ การเผชิญกับภัยที่รุนแรงในต่างประเทศ เป็นต้น (Masterson et al., 2014; Aldrich, Oum, Sawada, 2015; Williams et al., 2018; Suryani & Soedarso, 2019) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเผชิญกับความผิดปกติทางจิตใจ ได้แก่ ความเครียด และโรคซึมเศร้าของบุคคลในชุมชนที่นำไปสู่การเสียชีวิตของประชากรในชุมชน (Duckes, 2017) และงานวิจัยในส่วนของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแข็งทางใจของผู้ป่วยจิตเวชในโรงพยาบาลโดยพบความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มแข็งทางใจกับคุณลักษณะการแสดงออกของบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต หากบุคคลมีความเข้มแข็งทางใจสูง บุคคลจะทนต่อแรงกดดันดีขึ้น ไม่เกิดอาการผิดปกติ และมีความรุนแรงของโรคลดลง (Sivri, Unal, & Hulec, 2019) จึงทำให้เกิดข้อค้นพบจากการวิจัยที่ผ่านมา คือ บุคคลที่ได้รับการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจภายหลังภาวะวิกฤตต่าง ๆ จะเกิดอารมณ์ที่มั่นคง มีความอดทนต่อความกดดันต่าง ๆ ดีขึ้น และมีความสามารถในการแก้ปัญหา และการใช้ชีวิตเพิ่มขึ้น (Suryani & Soedarso, 2019)

แต่อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัยข้างต้นทั้งหมดยังไม่พบการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่มีประวัติการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยเฉพาะในบริบทประเทศไทย และจังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงกลายเป็นประเด็นสำคัญที่คณะผู้วิจัยต้องการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้วยการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาโดยเฉพาะผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ของผู้สูงอายุ และสามารถนำองค์ความรู้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้สู่การส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดคุณภาพชีวิตที่ดีภายหลังการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (Cavaya & Ross, 2019; Adekola, Smith, & Smith, 2020)

คำถามการวิจัย

ประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ (Hermeneutic Phenomenology) เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือ ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวนทั้งสิ้น 12 คน ดำเนินการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ชนิดการเลือกแบบมีเกณฑ์ (Criterion Sampling) (ประไพพิมพ์ สุธีสินนท์ และ ประสพชัย พสุนนท์, 2559) เพื่อเป็นตัวแทนในการได้ข้อมูลเบื้องต้นตามสภาพความเป็นจริงที่ต้องการ

3. ขอบเขตเนื้อหา เนื้อหาที่ศึกษาในงานวิจัย ได้แก่ แนวคิดความเข้มแข็งทางใจซึ่งเป็นแนวคิดที่สามารถช่วยให้บุคคลสามารถฟื้นตัวได้เมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก หรือสถานการณ์วิกฤตที่มีแรงกดดัน และมีความเครียดสูง ส่งผลทำให้บุคคลเกิดความสามารถในการฟื้นตัว ฟื้นฟู และกลับสู่สภาวะปกติ ภายหลังสถานการณ์วิกฤต (ขวัญธิดา พิมพ์การ, อังศรา ประเสริฐสิน และชมพูนุท ศรีจันทร์, 2562) โดยเฉพาะประสบการณ์การผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

4. ขอบเขตด้านสถานที่ สถานที่ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงพยาบาลโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าชี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5. ขอบเขตด้านเวลา งานวิจัยครั้งนี้ดำเนินการระหว่างเดือน มิถุนายน 2565 ถึงเดือนมิถุนายน 2566

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

ความเข้มแข็งทางใจ (resilience) หมายถึง การที่บุคคลมีความสามารถในการฟื้นตัว และฟื้นฟู ภายหลังการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยบุคคลที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะเกิดความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต เกิดความมั่นใจในการใช้ชีวิต เกิดทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้ชีวิต และเกิดความสามารถในการฟื้นฟูร่างกาย และจิตใจให้กลับสู่สภาวะปกติ

การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) หมายถึง การศึกษาเพื่อค้นหาความหมาย การรับรู้ และความเข้าใจในแก่นของความคิด และปรัชญาการดำเนินชีวิต เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ หรือประสบการณ์ที่ผ่านมา (Life experiences) เกี่ยวกับประสบการณ์การผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีประสบการณ์ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเป็นบุคคลที่เกิดความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต และเกิดความมั่นใจในการใช้ชีวิตเพิ่มขึ้นภายหลังการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อได้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
2. เพื่อให้บุคลากรที่มีสุขภาพสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุที่เคยผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการฟื้นฟูร่างกาย และจิตใจให้กลับสู่สภาวะปกติ เกิดความมั่นใจในการใช้ชีวิต และเกิดความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในการใช้ชีวิต

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง/วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเพื่อทำให้เกิดองค์ความรู้ที่ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยขอนำเสนอรายละเอียดและประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิดความเข้มแข็งทางใจ (resilience)
2. แนวคิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
3. แนวคิดการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา (phenomenology)
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดความเข้มแข็งทางใจ (resilience)

1.1 ความหมายของความเข้มแข็งทางใจ (resilience)

ความเข้มแข็งทางใจ หรือ resilience หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการปรับตัว และฟื้นตัวภายหลังการพบกับเหตุการณ์ หรือสถานการณ์วิกฤตที่ทำให้บุคคลเกิดความยากลำบาก และเป็นคุณสมบัติหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลผ่านพ้นปัญหา หรืออุปสรรคต่าง ๆ และสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้อย่างปกติ (วันเพ็ญแสงสงวน, 2562) ความเข้มแข็งทางใจถือเป็นความสามารถของบุคคลในการปรับตัวปรับใจกับเหตุการณ์วิกฤตของชีวิต และมีส่วยทำให้บุคคลสามารถฟื้นคืนกลับสู่สภาวะปกติภายหลังการพบกับเหตุการณ์วิกฤต หรือสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความยากลำบากในชีวิต โดยเป็นความสามารถของบุคคลที่มีอยู่แล้วในตัวเอง และบุคคลจะนำมาใช้เมื่อต้องเอาชนะต่อปัญหา อุปสรรค หรือความยากลำบากต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น บุคลากรทีมสุขภาพ หรือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมให้บุคคลมีความเข้มแข็งทางใจ เพื่อช่วยให้บุคคลสามารถใช้วิกฤตเป็นโอกาส สามารถยกระดับความคิดและจิตใจ และมีพลังใจในการดำเนินชีวิตต่อไป ภายหลังการผ่านพ้นเหตุการณ์วิกฤตที่ไม่ดีในชีวิต (กองส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, 2565)

ความเข้มแข็งทางใจเป็นแนวคิดหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลเกิดความสามารถในการฟื้นตัวเองเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก หรือสถานการณ์วิกฤตที่มีแรงกดดัน และมีความเครียดสูง เป็นความสามารถในการปรับตัวของบุคคลเมื่อต้องประสบกับสถานการณ์วิกฤต เป็นพลังที่ช่วยให้บุคคลสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ สามารถผ่านพ้นภาวะวิกฤต หรือเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจหรือชีวิต และเป็นความสามารถของบุคคลในการฟื้นฟูอารมณ์ และจิตใจให้กลับคืนสู่สภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว

โดยที่ไม่จมอยู่กับความทุกข์ และมีการปรับตัวได้ดีขึ้นจนกลับมาดำเนินชีวิตได้อย่างปกติ (ดลฤดี ทับทิม, อังคินันท์ อินทรกำแหง และอรพินทร์ ชูชม, 2021) รวมไปถึง การเป็นแนวคิดที่ทำให้บุคคลมีความสามารถในการเผชิญกับภาวะวิกฤตในชีวิตที่เชื่อมโยงไปสู่การทำให้บุคคลเกิดความมั่นใจในการดำเนินชีวิต เกิดทัศนคติเชิงบวก และเกิดความสามารถในการฟื้นตัว และฟื้นฟูให้กลับสู่สภาวะปกติภายหลังสถานการณ์วิกฤต (ขวัญธิดา พิมพ์การ, อัจฉรา ประเสริฐสิน และชมพูนุท ศรีจันทร์, 2562)

ดังนั้น บุคคลที่มีความเข้มแข็งทางใจสูงจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการยืดหยุ่นต่อการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่มีความวิกฤต และทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถใช้ความสามารถของตนเองในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 คุณลักษณะของบุคคลที่มีความเข้มแข็งทางใจ (resilience)

เมื่อศึกษาคุณลักษณะของบุคคลที่มีความเข้มแข็งทางใจ พบว่า บุคคลที่มีความเข้มแข็งทางใจสูง ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ได้แก่ (ขวัญธิดา พิมพ์การ, อัจฉรา ประเสริฐสิน และชมพูนุท ศรีจันทร์, 2562; วันเพ็ญ แสงสงวน, 2562)

1. การเป็นผู้มีความทนทานทางอารมณ์ มีอารมณ์มั่นคง ไม่อ่อนไหวง่าย และทนต่อความกดดันต่าง ๆ ได้ดี
2. การเป็นผู้มีกำลังใจที่ดี และมีความมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมายโดยไม่ย่อท้อ
3. การเป็นผู้มีความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ และมีแนวทางในการแก้ปัญหาที่ดี

จากแนวคิดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ผู้ที่มีความเข้มแข็งทางใจสูงจะเป็นผู้มีความสามารถในการเผชิญกับสถานการณ์ที่ตึงเครียด หรือกดดัน ส่งผลเชื่อมโยงไปสู่การทำให้บุคคลเกิดความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต เกิดมุมมองและมองโลกในแง่บวก และสามารถจัดการกับสภาวะต่าง ๆ ภายหลังสถานการณ์วิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วันเพ็ญ แสงสงวน, 2562)

2. แนวคิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นโรคอุบัติใหม่ และเป็นโรคที่มีการแพร่ระบาดใหญ่ไปทั่วโลก โดยเชื้อไวรัสชนิดนี้เป็นเชื้อที่ทำให้บุคคลเกิดอาการเจ็บป่วยตั้งแต่ระดับเล็กน้อย อาทิ อาการไข้หวัด ไปจนถึงระดับอาการที่รุนแรงจนนำไปสู่การเสียชีวิต อาทิ โรคทางเดินหายใจรุนแรงเฉียบพลัน ทั้งนี้ เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบครั้งแรกที่เมืองอู่ฮั่น จังหวัดฮูเป่ ประเทศจีน โดยเป็นประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดของการระบาดครั้งใหญ่และครั้งแรกของโลก ต่อมา เชื้อชนิดนี้เริ่มแพร่ระบาดไปสู่ประเทศต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจ และระบบสุขภาพไปทั่วโลก (จินตวิริพร แบนแก้ว, จีระภา นະແສ, และทิพย์สุคนธ์ กิจรุ่งโรจน์, 2564) กลายเป็นสถานการณ์การแพร่ระบาดครั้งสำคัญ

ของโลก และทำให้องค์การอนามัยโลกได้ออกประกาศว่า การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ (WHO, 2020) และต้องใช้ระยะเวลานานถึงสองปีกว่าจะมีการผลิตวัคซีนมาช่วยยับยั้งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสนี้

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคที่ทำให้บุคคลเกิดความผิดปกติที่ปอดโดยเฉพาะการเกิดภาวะปอดอักเสบ (Pneumonia) เชื้อไวรัสชนิดนี้เป็นไวรัสขนาดใหญ่ และก่อให้เกิดโรคได้ทั้งคนและสัตว์ อาการของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประกอบด้วย อาการไข้ ไอแห้ง ๆ อ่อนเพลีย รวมไปถึง การมีอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย เจ็บคอ ท้องเสีย ตาแดง ปวดศีรษะ สูญเสียความสามารถในการดมกลิ่น และรับรส และอาการที่อันตราย และรุนแรงที่สุด คือ อาการเจ็บแน่นหน้าอก สูญเสียความสามารถในการพูดและเคลื่อนไหว และนำมาซึ่งการเสียชีวิต (ธวัชชัย ยืนยาว, ไวยพร พรหมวงศ์, และกัลยารัตน์ คาศสนิท, 2564) โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงถือเป็นโรคติดเชื้อชนิดร้ายแรง และบุคลากรที่มีสุขภาพควรมีการกระตุ้นให้ประชากรไทยทุกคนควรตระหนัก และเข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อสามารถปฏิบัติตนในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้ออย่างถูกต้อง

จากแนวคิดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคอุบัติใหม่ที่ไม่มีวัคซีนหรือยารักษาเฉพาะ บุคคลจึงควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินของโรค และวิธีการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง เพื่อเกิดความสามารถต่อการป้องกันการติดเชื้อ และป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสไปสู่ผู้อื่น

3. แนวคิดการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology)

การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) เป็นการศึกษาเพื่อค้นหาความหมาย การรับรู้ และความเข้าใจในแก่นของความคิด และเน้นปรัชญาของการดำเนินชีวิต เพื่ออธิบายปรากฏการณ์หรือประสบการณ์ที่ผ่านมา (Life experiences)

3.1 ความเป็นมาของการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology)

การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีรากฐานจากการศึกษาเชิงปรัชญา และถูกนำมาใช้ทางสังคมศาสตร์อย่างแพร่หลาย คำว่าปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) มาจากภาษากรีก คือ Phenomenon ที่หมายถึง การปรากฏขึ้น (appearance) และ Logos ที่หมายถึง การพิจารณาที่มีเหตุผลโดยจะมุ่งเน้นการศึกษาสาระสำคัญเกี่ยวกับประสบการณ์ของบุคคล รวมถึง ความหมายของปรากฏการณ์ที่บุคคลมีต่อประสบการณ์ของตนเอง (Omery, 1983; Benner, 1994; อ้างถึงใน อัญญา พลตเปลื้อง, 2013)

เมื่อศึกษาความเป็นมาของการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา พบว่า การศึกษาชนิดนี้ถูกพัฒนาจากแนวคิดทางตะวันตกทั้งหมด 3 ระยะ ประกอบด้วย ระยะเริ่มแรก (preparatory phase) ที่สำคัญ คือ

ฟรานซ์ เบร์นทานโน (Franz Brentano) โดยให้ความสนใจต่อการกระทำ ให้ความสำคัญต่อการรับรู้ทั้งภายในและภายนอกบุคคล และการรับรู้เรื่องที่ผ่านมาจากบุคคล และถือเป็นรากฐานของการศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยา ระยะที่ 2 (German or second phase) ผู้สำคัญ คือ เอ็ดมุนด์ ฮุสเซิร์ล (Edmund Husserl) (1859 – 1938) โดยเป็นการค้นหาความจริงที่ปรากฏอยู่ ไม่มีการคาดคะเนล่วงหน้า เป็นอิสระจากกรอบแนวคิดหรือทฤษฎี มาจากความเชื่อที่ว่า ความรู้เชิงปรัชญาจะนำไปสู่การศึกษาที่เชื่อมโยงกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งต้องทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพื่อเกิดเป็นพื้นฐานของศาสตร์ทางด้านปรัชญาและวิทยาศาสตร์ และมาร์ติน ไฮเดกเกอร์ (Martin Heidegger) (1889 – 1976) ซึ่งเป็นลูกศิษย์และเชื่อว่า บุคคลจะไม่เข้าใจประสบการณ์ชีวิตของบุคคลหากปราศจากการตีความจากภูมิหลังร่วมด้วย และได้พัฒนาแนวคิดนี้เป็นปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ (กัญญ์ฐิตา ศรีภา, 2554) และระยะที่ 3 (French or third phase) ผู้สำคัญ คือ เกเบรียล มาร์เซล (Gabriel Marcel) (1889 -1973) ฌ็อง – ปอล ซาทร์ (Jean Paul Sartre) (1909 – 1980) และมัวริซ เมอร์โลปอนตี (Maurice Merleau-Panty) (1908-1961) โดยเป็นการศึกษาการกระทำ หรือการแสดงออกของบุคคลที่มาจากการรับรู้ การมีชีวิตอยู่ในประสบการณ์จริง และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ (อัญญา ปลดเปลื้อง, 2013)

สำหรับแนวคิดเชิงปรากฏการณ์วิทยาแบ่งออกเป็น 3 แนวทาง ประกอบด้วย

1) ปรากฏการณ์วิทยาแนวอูตรวิสัย (Transcendental Phenomenology) เป็นแนวคิดของเอ็ดมุนด์ ฮุสเซิร์ล (Edmund Husserl) ที่เน้นการบรรยายความหมายที่สร้างขึ้นมาจากจิตใจโดยไม่มีอคติ และมีความเชื่อว่ามนุษย์จะเข้าใจในสิ่งที่พบเจอด้วยการรับรู้

2) ปรากฏการณ์วิทยาแนวอัตถิภาวะ (Existential Phenomenology) ตามแนวคิดของฌ็อง – ปอล ซาทร์ (Jean Paul Sartre) และมัวริซ เมอร์โลปอนตี (Maurice Merleau-Panty) เน้นการวิเคราะห์ภาวะที่มี และเป็นอยู่ของบุคคล (Existence) และสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากภูมิหลังประสบการณ์เดิมของแต่ละคน

3) ปรากฏการณ์วิทยาแนวอรรถปริวรรต (Hermeneutic Phenomenology) ตามแนวคิดของมาร์ติน ไฮเดกเกอร์ (Martin Heidegger) เน้นการตีความหมายของประสบการณ์ของบุคคล ผู้วิจัยจะต้องเข้าใจในสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้น ๆ และไม่สามารถแยกตนเองออกจากการศึกษาได้ (Schwandt, 2001; ชาย โพธิ์สิตา, 2549; อ้างถึงใน อัญญา ปลดเปลื้อง, 2013)

การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาจึงเป็นการศึกษาที่ให้ความสนใจเรื่องวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลมากกว่าทฤษฎีของวิธีการ เป็นลักษณะเฉพาะตามปรากฏการณ์หรือประสบการณ์ของบุคคล มีความเชื่อมโยงกับธรรมชาติของบุคคล สิ่งแวดล้อม รวมไปถึง มุมมองด้านการให้คุณค่า และความเชื่อของบุคคล มุ่งศึกษาประสบการณ์ที่บุคคลประสบมา เพื่อทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์นั้น ๆ

(Giorgi, 1985; Broome, 2011; Makoe, 2007; ชาย โพธิ์สิตา, 2549) นักปรากฏการณ์วิทยาจึงต้องทำความเข้าใจความหมายที่อยู่ในตัวบุคคล และประสบการณ์ต่อการมีชีวิตบนโลก เพื่อให้บุคคลรับรู้สิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง และเข้าใจในแก่นความคิดตนเองมากขึ้น (Halloway & Wheeler, 2010)

หรืออาจกล่าวได้ว่า การศึกษาปรากฏการณ์วิทยาจะเน้นที่ธรรมชาติของความเป็นจริง (ontological) โดยเชื่อในเรื่องภาวะการณ์ที่มีอยู่ (Being) เวลา (Time) การให้ความหมาย (meaning) และสามารถแปลความหมาย (Interpreted) ซึ่ง Heidegger (1962) ได้ใช้ Hermeneutic Phenomenology หรือปรากฏการณ์วิทยาการตีความ เพื่อเป็นวิธีในการทำความเข้าใจในความหมายของการเป็นมนุษย์ เป็นการวิจัยแนวปรากฏการณ์วิทยาที่เน้นการศึกษาประสบการณ์ที่บุคคลได้ประสบมา เพื่อทำความเข้าใจความหมายของประสบการณ์ที่พบเจอมาเป็นหลัก (ชาย โพธิ์สิตา, 2549) มุ่งเน้นการให้ความหมาย และทำความเข้าใจกับการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์เฉพาะ และเน้นความสำคัญของประสบการณ์ชีวิตของบุคคลทั้งในด้านปรัชญา สังคมวิทยา และจิตวิทยา ที่มีความหมายต่อบุคคลมากกว่าการอธิบาย และทำนายเหตุการณ์ (เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย, 2552)

สำหรับหลักการสำคัญของการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา พบว่า เป็นหลักการที่เน้นการอธิบายเหตุการณ์ที่ได้ประสบมาหรือกำลังประสบว่ามีความหมายอย่างไรสำหรับบุคคลนั้น ๆ (Cohen, Kahn & Steeves, 2000) ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 2 ประการ คือ

1) สิ่งแวดล้อม (World) เป็นกลุ่มความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีประสบการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงภูมิหลัง อายุ การศึกษา วัฒนธรรม และค่านิยมทางสังคม และเชื่อว่า บุคคลไม่สามารถแยกจากสิ่งแวดล้อม และเป็นการค้นหาความหมาย การรับรู้ ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งนั้น

2) การเชื่อมโยงประสบการณ์ในอดีต (Hermeneutic circle) เป็นการเชื่อมโยงประสบการณ์ในอดีตที่บุคคลเคยได้รับ หรือเข้าใจมาก่อน และมารวมเข้ากับประสบการณ์ครั้งใหม่ (Halloway & Wheeler, 2010)

3.2 ระเบียบวิธีวิจัยของการศึกษาปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ

ปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ (Hermeneutic Phenomenology) ตามระเบียบวิธีวิจัยของแนวคิด แวน แมนแนน (Van Manen) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) มุ่งสู่ประสบการณ์ตามที่บุคคลประสบอยู่ ได้แก่

(1) ทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ที่บุคคลเผชิญ

(2) สร้างคำถามการวิจัยที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์

(3) ทำความเข้าใจกับประสบการณ์ที่บุคคลประสบอยู่ และสังเคราะห์ความรู้ เพื่อกำหนด

ประเด็นคำถามการวิจัย และประเด็นคำถามหลัก เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

2) ค้นหา และสำรวจประสบการณ์โดยเป็นส่วนหนึ่งในประสบการณ์นั้น ได้แก่

- (1) ตรวจสอบตนเอง และทำความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์ที่บุคคลประสบอยู่
- (2) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก
- (3) สังเกต จดบันทึก พร้อมทั้ง บันทึกเสียงหลังได้รับอนุญาต

3) วิเคราะห์ตีความ เพื่อกำหนดหน่วย หรือโครงสร้างความหมาย โดยวิธีการสะท้อนคิด เพื่อกำหนดหน่วยหรือโครงสร้างความหมาย (Themes) ที่แสดงองค์ประกอบย่อยของประสบการณ์ ได้แก่

(1) ถอดเทปคำต่อคำ กำหนดเป็นหน่วยความหมาย (Themes) ตรวจสอบข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายบุคคล และวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมของประสบการณ์

(2) ค้นหาความหมายจากข้อมูล หรือเรื่องราวในสถานการณ์ เพื่อกำหนดหน่วยความหมาย (Themes) โดย Wholistic หรือ Sententious approach, Selective หรือ Highlighting approach และ Detail หรือ Line-by-line approach

(3) ตรวจสอบหน่วยความหมายที่ได้มาทั้งหมดเข้าไปมาว่าเป็นแก่นแท้ของปรากฏการณ์จริงหรือไม่ และตรวจสอบความถูกต้อง และครบถ้วน โดยบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

4) เขียนพรรณนาปรากฏการณ์ โดยอาศัยศิลปะการเขียนที่เน้นความชัดเจน ลึกซึ้งของข้อมูล และสอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา มีการยกตัวอย่าง หรือสถานการณ์ที่ได้จากบางกรณี

5) คำนึงถึงข้อมูลที่ชัดเจน และสอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ และสำนวนภาษาสอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา

6) พิจารณาข้อมูลในส่วนย่อยให้สอดคล้อง หรือเข้ากันได้กับข้อมูลในภาพรวม เน้นให้ข้อมูลเชื่อมโยง และสอดคล้องกันอย่างสมดุล

จากแนวคิดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้วยวิธีการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ (Hermeneutic Phenomenology) จึงมีความเหมาะสมกับการทำวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากมีส่วนทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ และเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และสามารถใช้เป็นแนวทางให้บุคลากรทีมสุขภาพนำองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นไปประยุกต์ใช้ในการดูแล และส่งเสริมความเข้มแข็งทางใจให้แก่ผู้สูงอายุที่มีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Albert et al. (2020) ศึกษา สถานการณ์โควิด-19 เกี่ยวกับการช่วยเหลือ และส่งเสริมกลยุทธ์ การสื่อสารในภาวะวิกฤติของด้านความเข้มแข็งทางใจ โดยนายแพทย์โรคติดเชื้อในมิลาโนได้ทำการศึกษา การทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ในการดูแลผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผลการวิจัยพบว่า ค้นพบ ความเข้มแข็งทางใจของบุคลากรทางการแพทย์ในการทำงานภายใต้สถานการณ์ระบาดของโควิด-19 โดยบุคลากรทางการแพทย์มีการศึกษาคำแนะนำด้านการจัดการความเครียดในการดูแลผู้ป่วยโรคซาร์ใน ครั้งก่อนหน้า และใช้ประสบการณ์ของความเข้มแข็งทางใจ การสื่อสาร และการเตรียมการป้องกัน เพื่อ ช่วยลดผลกระทบทางด้านจิตใจ และทำให้ค้นพบกลยุทธ์ที่ใช้ในการสร้างความเข้มแข็งทางใจ จำนวน 3 กลยุทธ์ ดังนี้ 1) ผู้นำต้องมีความเข้มแข็งทางใจ และมองโลกในแง่ดี เพื่อวางแผนต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผู้นำควรให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อลดความวิตกกังวล และส่งเสริมพลังอำนาจแก่ผู้ร่วมงาน 3) ผู้นำต้อง คาดการณ์ล่วงหน้า และเตรียมรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้น

Conversano et al. (2020) ศึกษาเกี่ยวกับความทุกข์ทางจิตวิทยาในบุคลากรทางการแพทย์ ได้แก่ ความอ่อนแอ และปัจจัยความเข้มแข็งทางใจ อันเนื่องมาจากสถานการณ์ฉุกเฉินโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 ผลการวิจัย พบว่า การแยกความวิตกกังวล กับการสนับสนุนทางอารมณ์ที่เหมาะสม เป็น เครื่องมือแรกในการลดผลกระทบทางจิตใจจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านี้ที่มีการศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุน ทางสังคม สมรรถนะของตนเอง ความเชื่ออำนาจภายใน และความรู้สึกที่เชื่อมโยงกับความเข้มแข็งทางใจ เมื่อบุคคลต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่กระทบเตือนจิตใจอย่างรุนแรง หากบุคคลมีความเข้มแข็งทางใจ จะสามารถลดแรงกระทบกระทบทางจิตใจได้

Chen & Bonanno (2020) ศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวทางจิตวิทยาในช่วงการระบาดทั่วโลกของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กับมุมมองความเข้มแข็งทางใจ โดยอาศัยกรอบแนวคิดของ Chen and Bonanno ที่ศึกษาก่อนหน้านี้เกี่ยวกับองค์ประกอบความเข้มแข็งทางใจทางจิตวิทยา จากการสูญเสีย การบาดเจ็บ และความเข้มแข็งทางใจในมนุษย์ โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่า องค์ประกอบ ที่สามารถทำนายผลลัพธ์ของความเข้มแข็งทางใจ ประกอบด้วย ความรุนแรงที่ได้รับจากการสัมผัส ความ แตกต่างของบุคคล บริบทของครอบครัว และลักษณะของชุมชน และผลกระทบของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลต่อสุขภาพจิตมากขึ้นจากการระบาดครั้งใหญ่ แต่อย่างไรก็ตาม หากบุคคลมีการนำปัจจัยความ

เข้มแข็งทางใจมาใช้ บุคคลจะมีแนวโน้มความเข้มแข็งทางใจดีขึ้น และจะเข้าใจถึงผลกระทบของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มขึ้น

Huang et al. (2020) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งทางใจของบุคลากรทางการแพทย์ในแผนกห้องฉุกเฉินระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ใช้การศึกษาแบบภาคตัดขวาง เก็บข้อมูลจากบุคลากรทางการแพทย์ จำนวน 600 คน ในแผนกห้องฉุกเฉินจาก 32 โรงพยาบาลของรัฐในมณฑลเหอหนาน ประเทศจีน โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความเข้มแข็งทางใจ และการรับรู้ระดับความเครียด ผลการวิจัยพบว่า ความเข้มแข็งของบุคลากรทางการแพทย์แผนกห้องฉุกเฉินโดยทั่วไปอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะความทนทาน เนื่องจากมีความเครียดอยู่ในระดับสูงจากการขาดความเข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และมาตรการป้องกัน รวมทั้ง การขาดอุปกรณ์ในการป้องกันจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

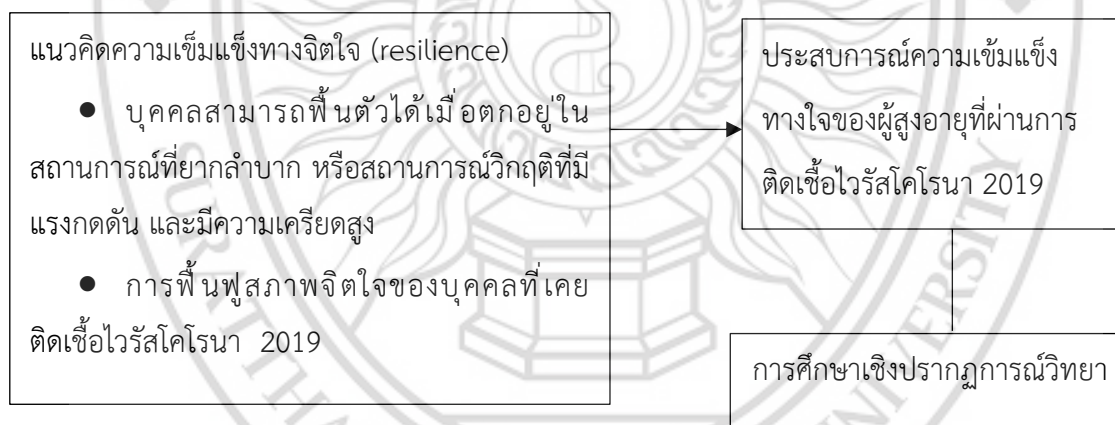
Kimhi et al. (2020) ศึกษาเกี่ยวกับความทุกข์ และความเข้มแข็งทางใจในยุคโควิด-19 เปรียบเทียบกันจำนวนสองเชื้อชาติ ได้แก่ ชาวยิว 605 คน และชาวอาหรับ 156 คน วัดคุณสมบัติของการศึกษาในครั้งนี้เพื่อศึกษาระดับทุกข์ และรูปแบบความเข้มแข็งทางใจ และคุณลักษณะความเป็นอยู่ของประชากรที่มีผลลดหรือเพิ่มระดับความวิตกกังวล และภาวะซึมเศร้า ผลการวิจัยพบว่า บุคคลมีระดับความทุกข์สูง และมีระดับความเข้มแข็งทางใจต่ำในบริบทการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และยังพบว่า ชาวอาหรับมีความทุกข์ในระดับที่สูงขึ้น และมีความเข้มแข็งทางใจ และความเป็นอยู่ระดับต่ำลง

Keenan (2020) ศึกษาเกี่ยวกับความเข้มแข็งทางใจ และสภาพแวดล้อมที่ปรับเปลี่ยน โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการร่วมมือกันวางแผนกิจกรรมความเข้มแข็งทางใจของภาครัฐ และภาคเอกชน ภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในความรับผิดชอบของประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า เมื่อสภาพแวดล้อมถูกปรับเปลี่ยน จะกลายเป็นปัจจัยเชิงบวกในการจัดการสุขภาพ และการดูแลสุขภาพ และเกิดแนวทางในการปฏิบัติที่ดี เพื่อใช้ในการพัฒนาสุขภาพของชุมชน และเพื่อช่วยเพิ่มความเข้มแข็งทางใจของบุคคลในชุมชน รวมไปถึง ข้อค้นพบที่ว่า การมีประสบการณ์การเจ็บป่วยภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะส่งผลกระทบในเชิงบวกสำหรับการออกแบบความเข้มแข็งทางใจในอนาคต และการออกแบบแผนนโยบายต่อการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อม

ทั้งนี้ จากการศึกษาทบทวนงานวิจัยทั้งในประเทศ และต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวิจัยในต่างประเทศเป็นหลัก โดยเป็นงานวิจัยที่มุ่งเน้นให้บุคคลเกิดความเข้มแข็งทางใจ และสามารถ

เผชิญกับภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเป็นการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก (Albert et al., 2020; Conversano et al., 2020; Chen & Bonanno, 2020; Huang et al., 2020; Kimhi et al., 2020; Keenan, 2020) แต่ไม่พบการศึกษาวิจัยในประเด็นประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยเฉพาะการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาในบริบทของประเทศไทย และบริบทจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งในเขตความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเขตความรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าชี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงกลายเป็นประเด็นสำคัญที่คณะผู้วิจัยต้องการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อเกิดองค์ความรู้ใหม่ และเป็นแนวทางให้บุคลากรทีมสุขภาพนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดูแล และส่งเสริมความเข้มแข็งทางใจให้แก่ผู้สูงอายุที่เคยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งนี้ สามารถสร้างเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาแบบตีความ (Hermeneutic Phenomenology) เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

การดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือ ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในเขตจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวนทั้งสิ้น 12 คน ดำเนินการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ชนิดการเลือกแบบมีเกณฑ์ (Criterion Sampling) (ประไพพิมพ์ สุธีวสินนท์ และ ประสพชัย พสุนนท์, 2559) เพื่อเป็นตัวแทนในการได้ข้อมูลเบื้องต้นตามสภาพความเป็นจริงที่ต้องการ ได้แก่ ความเข้มแข็งทางใจ และการเผชิญกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับรายละเอียดเกณฑ์คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

1. ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และมีโรคเรื้อรังเป็นโรคประจำตัว
2. ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีสติสัมปชัญญะครบถ้วน สามารถพูดคุยสื่อสารได้ถูกต้อง และยินดีให้ความร่วมมือในการทำวิจัย
3. เป็นผู้สูงอายุที่มีประวัติการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และได้รับการรักษาในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. เป็นผู้สูงอายุที่มีคะแนนความเข้มแข็งทางใจเท่ากับ หรือมากกว่า 70 คะแนนขึ้นไป
5. ยินดีเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง เพื่อค้นหาประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่เคยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวนทั้งสิ้น 12 คน มีขั้นตอนของการสร้างเครื่องมือ ประกอบด้วย

1. ศึกษาทบทวนแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความเข้มแข็งทางใจ

2. การนำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้างที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์เชิงลึกฯ จากนั้น นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกฯ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา จำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์เชิงลึกฯ กับนิยามปฏิบัติการ และดำเนินการปรับแก้ไขตามคำแนะนำก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล เพื่อใช้สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

ตัวอย่างคำถามที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้าง

1) ตัวอย่างคำถามเกริ่นนำ เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่เคยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

“ประสบการณ์การติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของท่านเป็นอย่างไร”

“ท่านมีความเชื่อ และความรู้สึกต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างไร”

2) ตัวอย่างคำถามเพื่อค้นหาความหมาย และความเข้มแข็งทางใจในการเผชิญกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

“จากประสบการณ์ของท่าน.....ท่านมีความรู้สึกอย่างไรต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019และเมื่อท่านหายดี ท่านรู้สึกอย่างไร”

“จากประสบการณ์ของท่าน.....ท่านมีวิธีการดูแลจิตใจตนเองอย่างไรภายหลังจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019....และท่านคิดว่า...ท่านจะแนะนำบุคคลอื่นที่มีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างไร”

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยครั้งนี้ใช้การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาโดยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์ตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อกำหนดหน่วยหรือโครงสร้าง ความหมาย (Themes) ด้วยการถอดเทปคำต่อคำ เพื่อกำหนดเป็นหน่วยความหมาย (Themes) ตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายบุคคล และวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมของประสบการณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

2. ค้นหาความหมายจากข้อมูล เพื่อกำหนดหน่วยความหมาย (Themes) โดย Wholistic หรือ Sententious approach, Selective หรือ Highlighting approach และ Detail หรือ Line-by-line approach

3. ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย (trustworthiness) โดยตรวจสอบหน่วยความหมายที่ได้มาทั้งหมดเข้าไปมาว่าเป็นแก่นแท้ของปรากฏการณ์จริงหรือไม่ และตรวจสอบความถูกต้อง และ

ครบถ้วนโดยบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ต่อมานำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ประกอบด้วย ประเด็นหลัก ประเด็นย่อย หัวข้อหลัก และหัวข้อย่อย มาให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยแต่ละคนตรวจสอบความถูกต้องว่าตรงกับการรับรู้หรือประสบการณ์หรือไม่ จากนั้นตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ประกอบด้วย

3.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา จำนวน 2 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องร่วมกับผู้วิจัย

3.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) จากนักวิจัยที่มีประสบการณ์การวิจัยเชิงคุณภาพจำนวน 2 คน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องร่วมกับผู้วิจัย

3.3 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อรวบรวมข้อมูลที่เป็นเรื่องเดียวกัน โดยศึกษาข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมการวิจัย

4. เขียนพรรณนาปรากฏการณ์เกี่ยวกับประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยอาศัยศิลปะการเขียนที่เน้นความชัดเจนลึกซึ้งของข้อมูล และสอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา พร้อมทั้ง มีการยกตัวอย่างหรือสถานการณ์ที่ได้จากบางกรณี โดยคำนึงถึงข้อมูลที่มีความชัดเจน น่าเชื่อถือ และสำนวนภาษาที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ จากนั้น พิจารณาข้อมูลในส่วนย่อยให้สอดคล้อง หรือเข้ากันได้กับข้อมูลในภาพรวม และเน้นให้ข้อมูลเชื่อมโยง และสอดคล้องกันอย่างสมดุล

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

1. ภายหลังจากโครงการวิจัยได้รับการอนุมัติจริยธรรมการวิจัย ฯ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ดำเนินการศึกษาทบทวนแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความเข้มแข็งทางใจร่วมกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้น ทำความเข้าใจ และสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้ค้นหาประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่เคยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้างที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล และดำเนินการปรับแก้ไขตามคำแนะนำ เพื่อใช้สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

3. ตรวจสอบตนเอง และทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดความเข้มแข็งทางใจ จากนั้น ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง จดบันทึก พร้อมทั้ง บันทึกเสียงหลังได้รับอนุญาต จำนวนครั้งของการสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับความอึดตัวของข้อมูล โดยการตรวจสอบข้อมูลจนแน่ใจว่าไม่มีข้อมูลใหม่ และตรวจสอบข้อมูลอีกครั้งโดยนำข้อมูลที่ได้ไปตรวจสอบกับอาจารย์ที่ปรึกษา

เพื่อดูความครอบคลุม ความลึกซึ้ง และความอึดตัวของข้อมูลในประเด็นเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่เคยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

4. ภายหลังการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละท่าน ดำเนินการถอดเทปบทสัมภาษณ์ เพื่อบันทึกเป็นข้อมูลเชิงบรรยาย จากนั้น อ่านคำบรรยายทั้งหมด เพื่อทำความเข้าใจข้อมูลที่ได้มา หากข้อมูลไม่ชัดเจนหรือคลุมเครือ และข้อมูลไม่ครบถ้วนต้องไปสัมภาษณ์เพิ่มเติม และเมื่อพบว่าข้อมูลอึดตัวจึงยุติการสัมภาษณ์

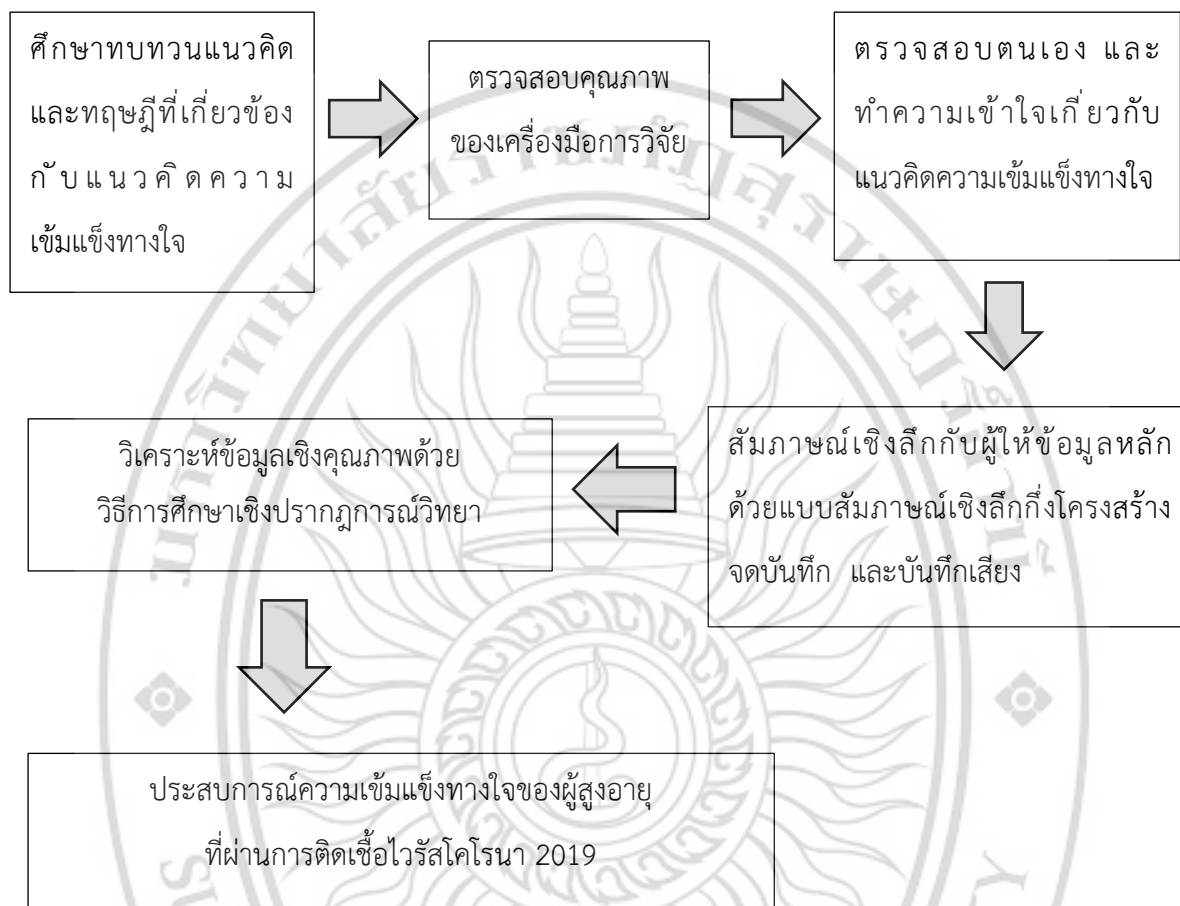
5. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา เพื่อทำความเข้าใจในประเด็นประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

6. เขียนบรรยายเนื้อหาเกี่ยวกับประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากนั้น ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย (trustworthiness) ด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ประกอบด้วย การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) และนำเนื้อหาให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของข้อมูล

การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาความเห็นชอบทางจริยธรรมจากคณะกรรมการวิจัยและจริยธรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เอกสารรับรองเลขที่ SRU-EC2022/102 (รหัสโครงการวิจัย SRU-EC2022/102) โดยเมื่อได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยแล้ว คณะผู้วิจัยเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ต่อมาจะมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินการของโครงการให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทราบ และเข้าใจชัดเจนก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัย ข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมได้จากการวิจัยนี้ถือเป็นความลับ การบันทึกในเอกสารการวิจัยจะถูกระบุถึงโดยใช้หมายเลขการวิจัยเท่านั้น และชื่อจะไม่ปรากฏในรายงาน หรือเอกสารตีพิมพ์ที่เป็นผลจากการวิจัยนี้

ขั้นตอนการวิจัย

รูปภาพ 2 แสดงขั้นตอนการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวนทั้งสิ้น 12 คน ทั้งนี้ ผลการวิจัยจำแนกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐาน
2. ประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

1. ข้อมูลพื้นฐาน

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย เพศ อายุ และอาชีพ รายละเอียดดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ลำดับที่ ของผู้ให้ข้อมูลหลัก	นามสมมติ	เพศ	อายุ	อาชีพ
ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1	น้ำฟ้า	หญิง	67	ข้าราชการบำนาญ
ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 2	รัตนา	หญิง	67	ข้าราชการบำนาญ
ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 3	สายฝน	หญิง	68	ทำสวนยางพารา
ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 4	ศรีทอง	หญิง	69	ทำสวนยางพารา
ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 5	ลำไย	หญิง	83	ไม่ได้ประกอบอาชีพ
ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 6	ทิตินา	หญิง	89	ไม่ได้ประกอบอาชีพ
ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 7	ศรีทอง	หญิง	69	ไม่ได้ประกอบอาชีพ
ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 8	สองสาย	หญิง	70	ทำสวน
ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 9	ปราณี	หญิง	72	ทำสวน
ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 10	ปรกการ	ชาย	70	ไม่ได้ประกอบอาชีพ
ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 11	หยดเย็น	ชาย	68	ข้าราชการบำนาญ
ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 12	ชัยฟ้า	ชาย	70	ข้าราชการบำนาญ

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย เพศชาย 3 คน เพศหญิง 9 คน (ร้อยละ 25 และ 75 ตามลำดับ) ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 67-70 ปี (ร้อยละ 75) มีการประกอบอาชีพข้าราชการบำนาญ (ร้อยละ 33.3) และไม่ได้ประกอบอาชีพ (ร้อยละ 33.3)

2. ประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ภายหลังการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง จำนวนทั้งสิ้น 12 คน ต่อมา คณะผู้วิจัย ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของ Van Manen (Thematic analysis) เพื่อศึกษาประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยเมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการศึกษออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การจัดการอารมณ์ และจิตใจ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เป็นโรคอุบัติใหม่ซึ่งไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ส่งผลทำให้ประชากรทั่วโลก ประชากรไทย และผู้สูงอายุในประเทศไทยมีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง บุคคลที่ป่วยด้วยการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่วนใหญ่จึงเกิดความวิตกกังวล และหวาดกลัว จากการไม่มียาหรือวัคซีนที่รักษาเชื้อไวรัสดังกล่าว และอาจทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงต่อร่างกายของบุคคลนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวซึ่งเสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ สูงกว่าบุคคลทั่วไป การจัดการด้านอารมณ์ และจิตใจที่ดี และมีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เนื่องจากทำให้ผู้สูงอายุเกิดการรับรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เกิดการยอมรับในสถานะความเจ็บป่วยของตน มีความรู้สึกกลัว และวิตกกังวลต่อการติดเชื้อลดลง เกิดพลังใจที่เข้มแข็ง และพร้อมที่จะเผชิญกับความเจ็บป่วยจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อฟื้นฟูจิตใจของตนเองให้กลับคืนสู่สภาวะปกติ ประกอบด้วย 3 หัวข้อหลัก รายละเอียดดังนี้

1.1 การยอมรับความเจ็บป่วยว่าเป็นเรื่องปกติ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลทำให้บุคคล และผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในประเทศไทยเกิดการติดเชื้อในจำนวนสูงขึ้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่เคยผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า ในปัจจุบันนี้การติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ถือเป็นเรื่องปกติสำหรับบุคคลทั่วไป และผู้สูงอายุ เนื่องจากบุคคลทุกคนมีโอกาสติดเชื้อไวรัสได้อย่างเท่าเทียมกัน ผู้สูงอายุจึงสามารถยอมรับได้ว่าการเจ็บป่วยจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ถือเป็นเรื่องปกติที่ผู้สูงอายุทุกคนสามารถพบเจอได้ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

“รู้สึกว่าการเป็นโควิดมันเป็นเรื่องปกติธรรมดาเนาะ คือเป็นอาการเจ็บป่วยทั่ว ๆ ไป ของเราคือมีอาการครั่นเนื้อครั่นตัว เหมือนว่ามีอาการไม่ปกติในร่างกาย” (น้ำฟ้า นามสมมุติ)

“เราก็เป็นโควิดมาห้าหกวัน อาการที่เป็นคือ ไข้ กินข้าวก็กินไม่ได้ แต่เรามองว่ามันเหมือนไข้หวัดชนิดหนึ่งนั่นแหละ ตอนนี้เป็นเรื่องปกติไปแล้วละ ใคร ๆ เขาก็เป็นกันหมดแล้ว” (สายฝน นามสมมุติ)

“ตอนนั้นคือพอรู้ว่าเราติดโควิดนะ เราก็ไปหาหมอก่อนเลย ไปที่อนามัยก่อน ตอนนั้นคือมีอาการไอเยอะมาก ตัวร้อน แต่เราว่าโรคนี้มันเหมือนโรคไข้หวัดทั่ว ๆ ไป เป็นเรื่องปกติ” (ชัยฟ้า นามสมมุติ)

“ที่ รพ. เขาจะดูแลเราตลอด 24 ชั่วโมง มียา อาหาร ตั้งแต่เช้าที่เป็นไข้โควิดโดยตรง ไอตัวเราเองอายุเรา อายุเกิน 60 แล้ว เขาดูแลโรคประจำตัวทั้งหมดของเรา มียาฉีดด้วยฉีดเข้าน้ำเกลือ ก็คือมองว่าโรคนี้มันเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไปของคนยุคนี้ เขาเป็นกันทุกคนแล้ว มันเป็นเรื่องที่เราทำได้ละ ไม่น่ากลัวเหมือนแรก ๆ” (สองสาย นามสมมุติ)

1.2 การไม่หวาดกลัวต่อโรคที่เผชิญ

จากการที่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นเชื้อโรคอุบัติใหม่ และไม่มียารักษาเฉพาะ ส่งผลทำให้บุคคลทั่วไป และผู้สูงอายุมีการติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่เคยผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เกิดการรับรู้ที่เชื่อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นเชื้อไวรัสที่ไม่สามารถกำจัดให้หมดไปได้ และทุกคนต้องใช้ชีวิตอยู่กับเชื่อดังกล่าวจนกว่าจะมียา หรือวัคซีนที่มีประสิทธิภาพในการกำจัดเชื้อให้หมดสิ้น ผู้สูงอายุจึงไม่มีความกลัว หรือวิตกกังวลต่อการติดเชื้อไวรัสที่ร่างกายกำลังเผชิญอยู่ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

“ตอนนั้นที่เราเป็นโควิดก็ไปนอน รพ. ที่นั่นเขาจะดูแล 24 ชั่วโมงเลย เหมือนพอเราได้เข้าไปรักษาเราได้รับการดูแลดีนะ มียา มีอาหาร ตั้งแต่เช้า เราเลยไม่ได้กังวลอะไรเลย ไม่กลัวเลย เราคิดว่าเราได้รับการรักษาอย่างดีแล้วละ” (รัตนา นามสมมุติ)

“ตอนนั้นคือเหมือนตอนที่เราเป็นโควิด เราเป็นมาหลาย อาการทรุดเลย เพราะว่าเรามีโรคประจำตัว เรากินข้าวได้นิด ๆ กินได้แต่โอวัลติน เราเองตอนนั้นคือพอเป็นโควิดแล้วเราก็กังวลมาก ๆ ว่าเชื้อจะลงปอดไหม แต่ว่าเราได้ยามากินที่บ้านนะ พอกินยาแล้วอาการเรา

มันดีขึ้น เราเลยกังวลลดลง ไอ้อาการกลัวที่เป็นช่วงแรก ๆ ก็เริ่มลดลง เหมือนว่าความกลัวมันเริ่มลดลงพอเราดีขึ้น” (ทศนา นามสมมุติ)

“ของเราก็ไม่มีอาการอะไรมาก อาการของเราคือปกติ ไม่มีอาการอะไรเลย เราเองก็ไม่ได้กลัวอะไรเลยนะ เราทำใจได้ละแม้ว่ามันจะเป็นโรคระบาดก็ตาม แต่ว่าตอนนี้คือเราหายดีแล้ว ก็ไม่มีอาการอะไร เราก็กินยาที่หมอให้มา” (สายฝน นามสมมุติ)

“ตอนนั้นที่เป็นโควิด คือ เราอ่านในกูเกิ้ลตลอดเลยว่าเราจะเป็นยังไงต่อ แต่เราก็รู้สึกที่เราเองไม่ได้กังวลอะไรนะ ไม่ได้กลัวอะไรเลย อาการของเราก็ไม่มีภาวะแทรกซ้อนอะไร คนอื่น ๆ ก็ติดกันเยอะแยะ” (ปราการ นามสมมุติ)

“ตอนแรก ๆ อาการของเราคือมันหอบเหนื่อยนิด ๆ ถามถึงความรู้สึกเธอ เธอก็ไม่ได้กลัวอะไรนะ ทุกวันนี้ข้างบ้านเรา แถวบ้านเรา เขาก็เป็นกันหมดละ แล้วก็ตอนนี้คือพอเราหายแล้ว เธอก็รู้สึกว่าเราเองไม่มีอาการอะไรที่เป็นภาวะแทรกซ้อนเลย” (ปราณี นามสมมุติ)

1.3 การมีพลังใจที่เข้มแข็ง

จากประสบการณ์การใช้ชีวิตที่ผ่านมาของผู้สูงอายุ รวมถึง การที่ร่างกายของผู้สูงอายุมีความเสื่อมถอยตามวัย ส่งผลทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เกิดความเข้าใจในธรรมชาติของร่างกาย และความเจ็บป่วยเพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่เคยผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นเชื้อไวรัสที่สามารถเข้าสู่ร่างกายของผู้สูงอายุได้ตลอดเวลาหากร่างกายไม่มีภูมิต้านทานต่อเชื้อไวรัส ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จึงมีการให้กำลังใจตนเองด้วยการสร้างพลังใจ และจิตใจที่เข้มแข็ง เพื่อให้ร่างกาย และจิตใจมีความพร้อมต่อการต่อสู้กับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และสามารถกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

“ของเรคือติดมาจากคนที่บ้านนั่นละ เป็นกันสั้ห้าคน อาการอะไรก็ไม่มีเลย เราก็กินยาทุกวันนะ แต่ว่าคนในบ้านเราเป็นแรงมาก แต่ว่าเราเองไม่มีอาการอะไรเลย ไม่มีปวดหัว ไม่มีอาการเจ็บคอ แต่ว่าเราเองก็ต้องอยู่ในบ้านเป็นสิบวัน เขาจะเอาข้าวมาส่ง เราไม่ได้ออกจากบ้านเลยสิบวัน เราเองก็พยายามทำใจเราให้เข้มแข็งนะ พยายามไม่เครียด ไม่เบื่อ กินอน นั่ง ดูทีวี ฟังเพลงไปให้คลายเครียด” (ศรีทอง นามสมมุติ)

“เหมือนพอเราครบกักตัวเราก็ออกมาจากบ้าน เราก็ดูใจลาอะไรนะ ถ้าเป็นอีกก็เป็นเราว่าใจเราตอนนั้นมันแข็งแรงนะ คือเหมือนว่าแรก ๆ ก็นึกว่าเราจะเป็นอีกไหม แต่อีกใจก็นึก

ใคร ๆ ก็เป็นทั้งบ้าน ก็พยายามทำใจของตนเองให้เข้มแข็ง ปลอดภัยตนเองไปด้วยในตัว” (สองสาย นามสมมุติ)

“ไม่รู้ว่าจะติดมาจากใคร แต่พอรู้ตัวอีกทีคือว่าเราติดโควิดไปแล้ว ตอนนั้นคือก็ไม่เครียด มีอาการไออยู่สองสามวัน ปวดหัว จากนั้นไม่ไข้เลย เราก็พยายามสร้างกำลังใจให้ตัวเองตอนกักตัว บอกตัวเองว่าไม่กลัว ตอนอยู่ในห้องกักกัน แล้วก็นอนพัก ไม่ได้เล่นโทรศัพท์ แต่ก็อยู่ในห้อง 10 วัน” (ลำไย นามสมมุติ)

“ตอนนั้นคือเราไม่เครียด เราพยายามสร้างกำลังใจให้ตนเองว่าเป็นได้ก็หายได้ ใคร ๆ ก็เป็นกัน มันเลยทำให้เราดีขึ้น อาการที่ปวดหัว ไข้ ที่เป็นอยู่ก็เป็นอยู่สองสามวันแล้วก็หายนะ” (รัตนา นามสมมุติ)

“ถ้าถามว่ากังวลไหมกับที่เราเป็นโควิด เราก็กังวลนะเพราะว่าเรามีโรคประจำตัว เราต้องไปอยู่โรงพยาบาล แต่ว่าเราก็พยายามปลอดภัยตนเองว่าเดี๋ยวก็หาย ให้กำลังใจตนเอง พักผ่อน ๆ ซึ่งมันก็ช่วยได้เยอะเลยนะ เหมือนเราก็กังวลใจมากขึ้นด้วย” (หยดเย็น นามสมมุติ)

ประเด็นที่ 2 การตระหนักรู้ และแรงสนับสนุนทางสังคม

จากการที่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นเชื้อโรคอุบัติใหม่ และไม่มียารักษาเฉพาะ ทำให้มีจำนวนของผู้ติดเชื้อเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ จึงกลายเป็นประเด็นสำคัญที่กระทรวงสาธารณสุขและบุคลากรทีมสุขภาพต้องมีการรณรงค์ และให้ความรู้แก่ประชาชนชาวไทย และผู้สูงอายุ เพื่อให้บุคคลเกิดการรับรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และสามารถปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปสู่ตนเอง และผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง การตระหนักรู้เกี่ยวกับการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไปสู่ผู้อื่นจึงเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สามารถดูแลตนเองได้อย่างถูกต้อง สามารถลดการแพร่กระจายเชื้อไวรัสไปสู่ผู้อื่น และไม่เสี่ยงต่อการติดเชื้อซ้ำ นอกจากนี้ การได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ดีขณะที่ผู้สูงอายุป่วยด้วยการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แก่ การได้รับการกำลังใจที่ดีจากครอบครัว และบุคคลรอบข้าง รวมถึง กำลังใจจากบุคลากรทางการแพทย์ ถือเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากมีส่วนทำให้ผู้สูงอายุมีกำลังใจในการต่อสู้กับเชื้อไวรัส และมีจิตใจที่เข้มแข็งเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย 2 หัวข้อหลัก รายละเอียดดังนี้

2.1 การตระหนักรู้ต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลทำให้ผู้สูงอายุในประเทศไทยมีแนวโน้มการติดเชื้อเพิ่มสูงขึ้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่เคยผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นเชื้ออุบัติใหม่ที่ไม่มียารักษาให้หายขาด และผู้ที่เคยผ่านการติดเชื้อไวรัสชนิดนี้แล้วจะมีโอกาสติดเชื้อซ้ำได้อีก ทั้งนี้ ขณะที่ผู้สูงอายุมีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จึงมีการแยกตัวออกจากครอบครัวและผู้ใกล้ชิด เพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลในครอบครัวติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากผู้สูงอายุ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

“พอเรารู้ว่าเป็นโควิด พอมาถึงที่บ้านเราก็กักตัวเลย ไปอยู่อีกบ้านเลย เราก็กักตัวทำอะไรเลยเพราะกลัวว่าคนอื่นจะติดเชื้อจากเรา อีกประมาณห้าหกวันเราก็กักตัว ๗ วัน ผลจาก ๗ วันเราก็กลับมาที่บ้านเลย ที่เรากักตัวไปคือเราก็กักตัวที่บ้านจะติดเชื้อจากเรานั้นละเลยต้องยอมไปอยู่ที่บ้านอื่น” (น้ำฟ้า นามสมมุติ)

“ตอนนั้นก็ไม่ใช่ตลาดอะไร เราก็กักตัวไปอยู่คนเดียว เพราะว่าโรคนี้เขาก็เป็นกันมาก เราก็กักตัวเป็นหลัง ๆ แล้ว เราก็กักตัวเหมือนเดิม แต่ที่เรากักตัวคือเราก็กักตัวที่บ้าน รึว่าคนอื่น ๆ เขาจะติดเชื้อจากเรานั้นละ” (ศรีทอง นามสมมุติ)

“คือเราก็กักตัวนะ กลัวว่าเราจะแพร่เชื้อไปหาคนที่บ้าน เพราะว่าที่บ้านเรานั้นมีคนมาบ้านเราอะไรเยอะแยะเลย แต่คือพอเราเป็นเราก็กักตัวเลย ก็คือคนอื่น ๆ ก็ไม่ได้ติดเชื้ออะไรนะ” (ปราณี นามสมมุติ)

“ตอนแรก ๆ คือ รู้สึกกังวล เพราะว่ากลัว เพราะเราได้ยินข่าวอะไรต่าง ๆ กลัวว่าเชื้อจะลงปอด แต่ว่าเราก็กักตัวอยู่คนเดียว อยู่นิด ๆ หน่อย ๆ ไข้ไม่มี แต่ที่สำคัญคือเราก็กักตัวเลย แยกห้องน้ำ แยกห้องนอนเพราะกลัวว่าคนที่บ้านจะติดเชื้อจากเรา เราก็กักตัวไป รพ. เอายามากินที่บ้าน กักตัว ไม่ไปไหนเลย 14 วัน แล้วพอครบก็ไปนอนมัยอีกที” (ปรภากร นามสมมุติ)

“คือตอนนั้นเราก่อนข้างกังวลเลยละ เพราะว่าเรามีโรคประจำตัว เราไปโรงพยาบาล ได้ยามากิน พอมาถึงบ้านก็รีบแยกตัว ไม่ออกจากห้องเลย เพราะว่ากลัวคนที่บ้านจะมาติดเชื้อจากเราไป ด้วย เราก็กักตัวคนเดียว แล้วก็ต่างคนต่างอยู่ ดูแลตัวเองไป สุดท้ายคนที่บ้านก็ไม่มีใครติดเชื้อจากเรานะ” (ชัยฟ้า นามสมมุติ)

นอกจากนี้ ภายหลังจากผู้สูงอายุหายจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีการป้องกันตนเองอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การใช้หน้ากากอนามัยขณะไปแหล่งชุมชน การใช้เจลแอลกอฮอล์ล้างมือ และการหมั่นล้างมือบ่อย ๆ เป็นต้น เพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซ้ำซ้อนที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

“คือตอนนี้ พอเราหายจากการเป็นโควิด เวลาเราไปตลาด รึไปงานต่าง ๆ เราจะใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลา แล้วก็ล้างมือตลอดก่อนเข้าบ้าน คือกลัวว่าจะเป็นโควิดอีกนะ

“เพราะว่าคนแถวบ้านนี้เป็นกันคนละหลายรอบเลย เราเลยกลัวไปแล้ว ก็ต้องป้องกันตนเองไว้ก่อน” (รัตนา นามสมมุติ)

“การใช้ชีวิตตอนนี้คือระวังมาก ๆ ก็คือกลัวว่าจะติดโควิดอีก ทุกวันนี้เวลาที่จะออกจากบ้านก็จะใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลา ถ้าไม่มีหน้ากากอนามัยก็จะไม่ออกจากบ้านเลยละ มันกลัวไปแล้ว อีกอย่างเวลากลับเข้าบ้านก็จะอาบน้ำ น้ำ เปลี่ยนชุดเลย” (ลำไย นามสมมุติ)

“เดี๋ยวนี้เราระวังมาก ๆ เวลาไปนอกบ้าน สิ่งที่เราขาดไม่ได้คือเจลแอลกอฮอล์ ก็จะเอามาล้างมือตลอด แล้วก็หน้ากากอนามัยก็จะพกในกระเป๋าตลอดเวลา” (สายทอง นามสมมุติ)

2.2 การได้รับกำลังใจที่ดีจากผู้คนรอบข้างคือสิ่งที่มีคุณค่า

จากอาการเจ็บป่วยระดับรุนแรงของการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อาทิ การมีเชื้อไวรัสลงปอด ภาวะปอดอักเสบ และการหายใจล้มเหลว เป็นต้น ส่งผลทำให้ผู้สูงอายุบางรายเกิดความกลัวต่อระดับความรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่เคยผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า การได้รับกำลังใจที่ดีจากครอบครัว และผู้คนรอบข้าง รวมถึง การได้รับคำปลอบโยน หรือถ้อยคำที่แสดงถึงความห่วงใยของผู้คนรอบข้างมายังผู้สูงอายุ ถือเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุมีพลังกาย และมีพลังใจที่ดีในการต่อสู้กับการเจ็บป่วย และเกิดความพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหา หรืออุปสรรคต่าง ๆ ขณะที่มีการติดเชื้อ ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

“เราก็มีกำลังใจจากลูกหลานนั่นแหละ ถ้าว่าไม่มีกำลังใจนะบ้านนี้ก็คงไม่สู้ ตายไปละ ลูกหลานเขาก็คอยพูดให้กำลังใจเรา คอยดูแลเรา เราก็เลยมีกำลังใจในการต่อสู้” (รัตนา นามสมมุติ)

“ตอนนั้นที่เราเป็นโควิดมาห้าหกวัน อาการที่เป็นคือไข้ ข้างกินไม่ได้ ไอตัวเราก็เครียดนะ แต่ไม่รู้จะทำยังไง แต่ว่าก็ได้กำลังใจจากลูกหลานนี่ละ คอยโทรมาคุย โทรมาให้กำลังใจ เราก็ดีขึ้น มีแรงสู้ขึ้นมาเยอะเลย” (ลำไย นามสมมุติ)

“ตอนนั้นคือเราเป็นมาก ทรุดเลย เพราะว่ามีโรคประจำตัว เรากินข้าวได้นิด ๆ คิดในใจ เครียดมาก ๆ แต่ก็ได้สิ่งดี ๆ เข้ามาทำให้เรามีแรงฮึดสู้ คนที่บ้าน ลูก ๆ หลาน ๆ พอรู้ข่าว ก็คอยมาโทรถามตลอดทุกวันเลย มันทำให้เรารู้สึกดีขึ้นเลยนะ” (ศรีทอง นามสมมุติ)

“ตอนแรก ๆ มันหอบเหนื่อยนิด ๆ แต่ว่าหมอบให้ยามากินที่บ้าน แล้วที่นี้คนแถวบ้านพอรู้ ก็รีบโทรมาคุยมาถามไถ่กันทุกวัน บางคนก็เอาข้าวของมาให้ที่บ้าน เรายิ่งรู้สึกดีขึ้น มีแรงสู้กับ เชื้อโควิดขึ้นมาเยอะเลยละ” (สองสาย นามสมมุติ)

จากข้อมูลข้างต้น ประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประกอบด้วย 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ การจัดการอารมณ์และจิตใจ และการตระหนักรู้และ แรงสนับสนุนทางสังคม และนำเสนอรายละเอียดทั้งหมดดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดง Themes และ subthemes ของประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการ ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

Themes	Subthemes
ประเด็นที่ 1 การจัดการอารมณ์ และจิตใจ	■ การยอมรับความเจ็บป่วยว่าเป็นเรื่องปกติ ■ การไม่หวาดกลัวต่อโรคที่เผชิญ ■ การมีพลังใจที่เข้มแข็ง
ประเด็นที่ 2 การตระหนักรู้ และแรงสนับสนุนทางสังคม	■ การตระหนักรู้ต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ■ การได้รับกำลังใจที่ดีจากผู้นรอบข้างคือสิ่งที่มีคุณค่า

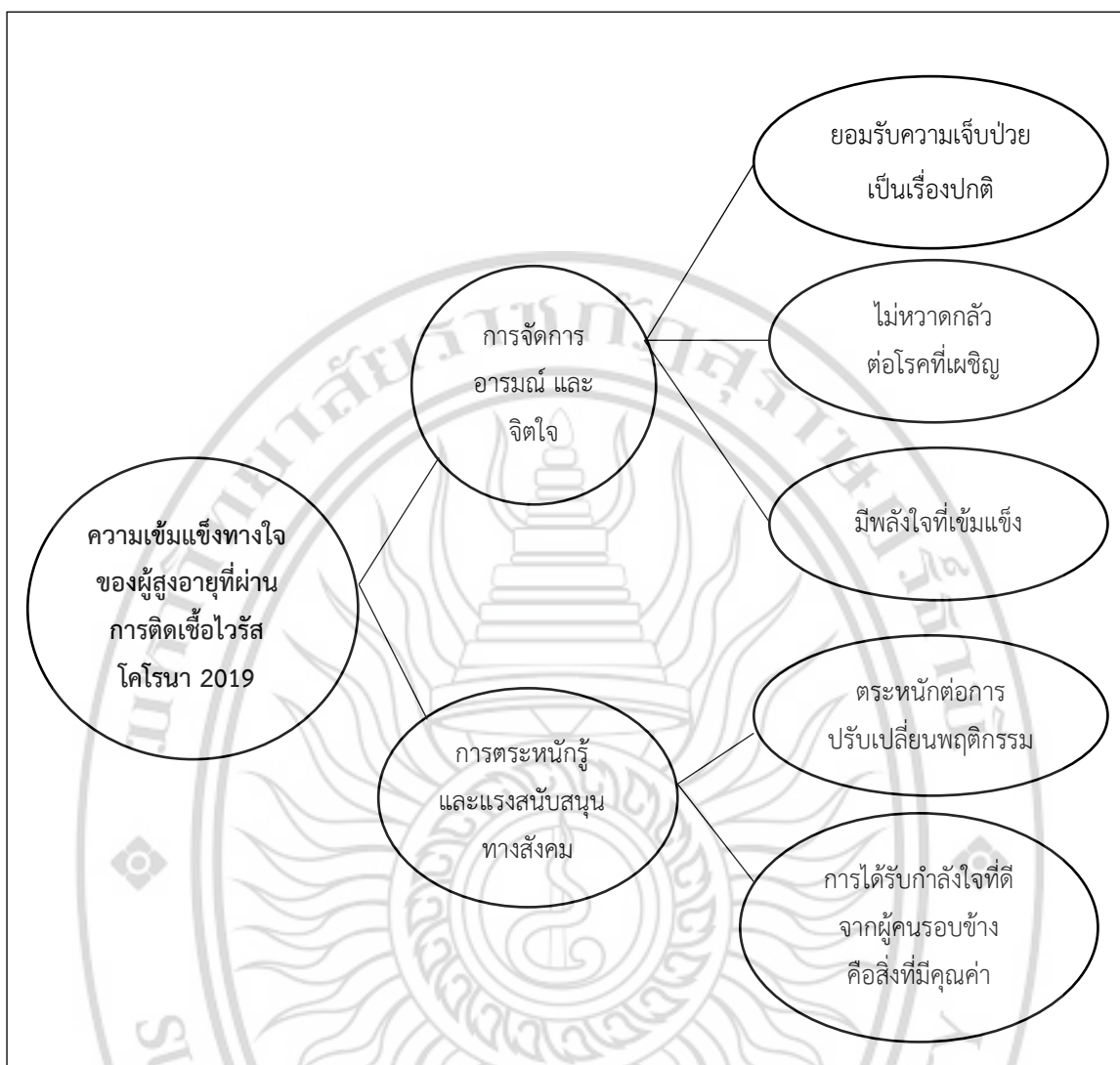
บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเชิงปรากฏการณ์วิทยา เพื่อศึกษาประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดำเนินการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) แบบเฉพาะเจาะจง คือ ผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวนทั้งสิ้น 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อค้นหาประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่เคยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในการดำเนินการวิจัย คณะผู้วิจัยตรวจสอบตนเอง และทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดความเข้มแข็งทางใจ ต่อมา ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง จดบันทึก พร้อมทั้งบันทึกเสียงหลังได้รับอนุญาต และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา เพื่อทำความเข้าใจในประเด็นประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยของความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สามารถใช้ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่ว่า 1) เพื่อศึกษาประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยผลการศึกษานี้สามารถสรุปเป็นโมเดลประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังภาพที่ 3 ดังนี้

รูปภาพ 3 แสดงโมเดลประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุ
ที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

จากภาพที่ 3 โมเดลประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประกอบด้วย 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก การจัดการอารมณ์และจิตใจ ประกอบด้วย การยอมรับความเจ็บป่วยว่าเป็นเรื่องปกติ การไม่หวาดกลัวต่อโรคที่เผชิญ และการมีพลังใจที่เข้มแข็ง และประเด็นที่ 2 การตระหนักรู้ และแรงสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วย การตระหนักรู้ต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการได้รับกำลังใจที่ดีจากผู้คนรอบข้างคือสิ่งที่มีคุณค่า ข้อค้นพบจากการวิจัยอธิบายได้ว่า

จากการที่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นเชื้อโรคอุบัติใหม่ และไม่มียาหรือวัคซีนชนิดใดที่ป้องกันไวรัสชนิดนี้ได้อย่างสมบูรณ์ ส่งผลทำให้ประชากรไทย และผู้สูงอายุมีแนวโน้มการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงสาธารณสุข, 2020; ธวัชชัย ยืนยาว, ไวยพร พรหมวงศ์, และกัลยารัตน์ คาศสนิท, 2564) และนำไปสู่การมีสภาวะทางอารมณ์ และจิตใจที่ผิดปกติของบุคคลที่มีการติดเชื้อไวรัส

โคโรนา 2019 อาทิ การมีความรู้สึกกลัว และวิตกกังวลต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเครียดต่อการใช้ชีวิตภายหลังการติดเชื้อ เป็นต้น (จินตวีร์พร แบนแก้ว, จีระภา นะแสง, และทิพย์สุคนธ์ กิจรุ่งโรจน์, 2564) ผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่วนใหญ่จึงมีกระบวนการสร้างความเข้มแข็งทางใจ เพื่อให้ตนเองผ่านพ้นสภาวะวิกฤต และความดันต่าง ๆ ขณะที่มีการเจ็บป่วยด้วยการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สอดคล้องกับฐานคิดความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ว่า ความเข้มแข็งทางใจเป็นแนวคิดที่ช่วยให้บุคคลฟื้นตัวได้แม้จะตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ได้แก่ การมีความทนทานทางอารมณ์ การเป็นผู้มีกำลังใจที่ดี และมีการเป็นผู้มีความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ (ขวัญธิดา พิมพการ, อัจศรา ประเสริฐสิน และชมพูนุท ศรีจันทร์, 2562) ผู้สูงอายุที่มีความเข้มแข็งทางใจขณะที่ป่วยด้วยการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงมีการปรับตัวที่ดี และสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่าง ๆ ขณะที่ตนเองมีการติดเชื้อไวรัสได้อย่างถูกต้อง

โดยผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ด้านความเข้มแข็งทางใจขณะที่ตนเองมีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แก่ การมีความสามารถด้านการจัดการอารมณ์และจิตใจ และการมีการตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคที่เผชิญ ตลอดจนการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม ที่เชื่อมโยงไปสู่การทำให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ขณะที่ตนเองมีการเจ็บป่วย สอดคล้องกับแนวคิดความเข้มแข็งทางใจที่ว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการปรับตัว และฟื้นตัวภายหลังพบกับเหตุการณ์วิกฤต (วันเพ็ญ แสงสงวน, 2562; กองสงเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, 2565) และบุคคลสามารถฟื้นฟูอารมณ์ และจิตใจให้กลับสู่สภาวะปกติได้อย่างรวดเร็วโดยไม่จมอยู่กับความทุกข์ (ดลฤดี ทับทิม, อังศินันท์ อินทรกำแหง และอรพินทร์ ชูชม, 2021) โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความเข้มแข็งทางใจซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุมีการฟื้นจิตใจภายหลังการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ผู้สูงอายุผ่านพ้นปัญหาต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว และกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติ

ทั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญธิดา พิมพการ, อัจศรา ประเสริฐสิน และชมพูนุท ศรีจันทร์ (2562) ที่ว่า บุคคลที่มีความเข้มแข็งทางใจสูงจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถใช้ความสามารถของตนเองในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยของ Albert et al. (2020) ที่ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เป็นสถานการณ์ที่ตึงเครียด และกดดัน บุคคลที่มีเข้มแข็งทางใจจึงเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ และจิตใจ และสามารถผ่านพ้นปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว งานวิจัยของ Conversano et al. (2020) ที่ว่า สมรรถนะของตนเอง และการสนับสนุนทางสังคม เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดความเข้มแข็งทางใจเมื่อบุคคลเผชิญกับเหตุการณ์ที่กระทบเทือนจิตใจจะสามารถลดภาวะกดดันทางจิตใจได้ และงานวิจัยของ Chen & Bonanno (2020) ที่ว่า แม้ว่าโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของ

บุคคล แต่หากบุคคลมีแนวโน้มของความเข้มแข็งทางใจที่ดี บุคคลจะเข้าใจถึงผลกระทบของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม หากบุคคลที่มีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่มีความเข้มแข็งทางใจ และไม่สามารถเผชิญกับความกดดันต่าง ๆ อาจทำให้บุคคลนั้น ๆ เกิดความเครียดเพิ่มขึ้น และนำไปสู่ความทุกข์ทรมานด้านจิตใจ โดยมีงานวิจัยของ Huang et al. (2020) และ Kimhi et al. (2020) มาสนับสนุนข้อมูลข้างต้นที่ว่า หากบุคคลขาดความเข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะทำให้บุคคลเกิดความเครียดในระดับสูง มีความเข้มแข็งทางใจลดลง และไม่สามารถเผชิญต่อสภาวะวิกฤตได้ บุคลากรทางการแพทย์จึงควรมีการช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุ รวมถึง บุคคลในกลุ่มช่วงวัยต่าง ๆ เกิดความเข้มแข็งทางใจเพิ่มขึ้นขณะที่มีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อเกิดความทนทานทางอารมณ์ และจิตใจ และสามารถแก้ปัญหา และเผชิญกับความกดดันต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Conversano et al., 2020; Keenan, 2020)

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

1. บุคลากรทางการแพทย์ควรมีการนำองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับความเข้มแข็งใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มาประยุกต์ใช้สู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจให้แก่ผู้สูงอายุที่มีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนาปัจจัย และตัวชี้วัดด้านความเข้มแข็งใจของผู้สูงอายุที่มีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
2. การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุที่มีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

เอกสารอ้างอิง/บรรณานุกรม

- กระทรวงสาธารณสุข. (2020). *ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่*. สืบค้นจาก <https://www.doh.go.th/Portals/1/Documents/1600/coronavirus/NovelCoronavirusFactSheet-Thai.pdf>
- กระทรวงสาธารณสุข. (2020). *สถานการณ์โรคและภัยสุขภาพ*. สืบค้นจาก <https://www.moph.go.th/>
- กองส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. (2565). *เสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจ*. สืบค้นจาก <https://dmh.go.th/covid19/pnews/files>
- ขวัญธิดา พิมพ์การ, อัจฉรา ประเสริฐสิน และชมพูนุท ศรีจันทร์. (2562). ผลของการให้คำปรึกษารายบุคคลแบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางใจของสตรีที่มีการสูญเสียสามีในสถานการณ์ความไม่สงบจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*. 9(2): 284-307.
- จินตวิรรพ แบนแก้ว, จีระภา นะแสง, และทิพย์สุนันท์ กิจรุ่งโรจน์. (2564). ป้องกันลดเสี่ยงจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามแนวปฏิบัติ. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์*. 13(2): 303-312.
- เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเทศบาลตำบลบึงขุนทะเล. (2020) *จำนวนประชากรที่มีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของเทศบาลตำบลบึงขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในระหว่างภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19/Interviewer: จิตภา พลรักษ์*.
- ธวัชชัย ยืนยาว, ไวยพร พรหมวงศ์, และกัลยารัตน์ คาคสนิท. (2564). ความรู้ ทักษะและพฤติกรรม การป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ของนักศึกษาพยาบาลในเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารการแพทย์โรงพยาบาลอุดรธานี*. 29(2): 204-213.
- ดลฤดี ทับทิม, อังคินันท์ อินทรกำแหง และอรพินท์ ชูชม. (2021). ความเข้มแข็งทางใจของญาติผู้ดูแล: สิ่งสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุโรคเบาหวาน. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 6(1): 1-16.
- พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าชี. (2020) *จำนวนประชากรที่มีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าชี อำเภอ บ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในระหว่างภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19/Interviewer: พิไลพร สุขเจริญ*.

- วันเพ็ญ แสงสงวน. (2562). ประสิทธิภาพของโปรแกรมการสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจด้วยการใช้การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในนักศึกษาพยาบาล. *วารสารพยาบาลทหารบก*. 20(2): 186-198.
- สุกนิดา ปุสุรินทร์คำ. (2555). *หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*. สืบค้นจาก http://opalnida.blogspot.com/2008/06/blog-post_13.html.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2020). *สถานการณ์โรคติดเชื้อ COVID-19 จังหวัดสุราษฎร์ธานี วันที่ 4 กรกฎาคม 2563*. สืบค้นจาก <http://110.49.56.110/surat-covid-19/2020/07/04>.
- Adekola, J., Smith, D., & Smith, M. (2020). Inherent Complexities of a Multi-stakeholder Approach to Building Community Resilience. *International Journal of Disaster Risk Science*. 11: 32–45.
- Albert, W. W., Cheryl, C., & George, S. E. (2020). COVID-19: Peer Support and Crisis Communication Strategies to Promote Institutional Resilience. *Annals of Internal Medicine*, 172 (12): 822-824.
- Aldrich, D., Oum, S., & Sawada, Y. (2015). *Resilience and Recovery in Asia Disasters*. New York: Springer Tokyo Heidelberg.
- Cavaya, J., & Ross, H. (2019). Community resilience and community development: What mutual opportunities arise from interactions between the two concepts?. *Community Development*. 50(2): 181-200.
- Chen, S., & Bonanno, G. A. (2020). Psychological Adjustment During the Global Outbreak of COVID-19: A Resilience Perspective. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*. *Advance online publication*. <http://dx.doi.org/10.1037/tra0000685>.
- Conversano, C., Marchi, L., & Miniati, M. (2020). Psychological distress among healthcare professionals involved in the Covid-19 emergency: vulnerability and resilience factors. *Clinical Neuropsychiatry*, 17(2): 94-96.
- Creswell, W. J., & Clark, P. V. (2018). *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. Great Britain: SAGE Publications, Inc
- Duckes, M. (2017). A multilayered psychosocial resilience framework and its implications for community-focused crisis management. *Journal of Contingencies and Crisis Management*. 25(3): 1-6.

- Huang A., Wang Y., Liu J., & et al. (2020). Factors Associated with Resilience Among Medical Staff in Radiology Departments During The Outbreak of 2019 Novel Coronavirus Disease (COVID-19): A Cross-Sectional Study. *Clinical research*. 26: 925-669.
- Keenan, J. M. (2020). COVID, resilience, and the built environment. *Environment Systems and Decisions*. 40: 216–221.
- Kimhi, S., Eshel Y., Marciano, H., & et al. (2020). Distress and Resilience in the Days of COVID- 19: Comparing Two Ethnicities. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 17: 3956.
- Masterson, J., Peacock, W., Zandt, S., & et al. (2014). *Planning for Community Resilience: A Handbook for reducing vulnerability to disasters*. America: Island Press.
- Myers, A., & Hansen, C. (2006). *Experimental psychology*. Belmont, CA: Wadsworth.
- Sivri, G., Unal, F., Hulec, H. (2019). Resilience and personality in psychiatric inpatients. *Psychiatry and Clinical Psychopharmacology*. 29(4): 650-655.
- Suryani, A., & Soedarso, S. (2019). How does Post Disaster Social Communication Catalyze Community Resilience and Education. *Mimbar*. 35(2): 419-429.
- Williams, M., Chandra, A., Spears, A., & et al. (2018). Evaluating Community Partnerships Addressing Community Resilience in Los Angeles, California. *Int. J. Environ. Res. Public Health*. 15(4): 1-13.

ภาคผนวก ก

เครื่องมือการวิจัย

โครงการวิจัย

ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019:

การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อค้นหาประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่เคยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แนวคำถาม ดังนี้

1. การทำความเข้าใจประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

1.1 ท่านมีวิธีการปรับตัว / วิธีการรับมือเมื่อมีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างไร

1.2 ท่านมีความเชื่อ และความรู้สึกอย่างไรเมื่อรู้ว่าท่านมีการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และท่านรู้สึกอย่างไร.....เมื่อท่านหายจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. การค้นหาปรากฏการณ์ความเข้มแข็งทางใจภายหลังการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2.1 ปรากฏการณ์ความเข้มแข็งทางใจของท่านภายหลังการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลต่อตัวท่านอย่างไร

- ด้านความทนทานทางอารมณ์
- ด้านกำลังใจ
- ด้านการจัดการกับปัญหา

2.2 ท่านมีความเชื่อ / การรับรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ความเข้มแข็งทางใจ.... ภายหลังการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างไร

2.3 ท่านมีวิธีการปรับตัวอย่างไร.....เพื่อให้รอดพ้นจากภาวะวิกฤตด้านจิตใจจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ภาคผนวก ข

หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่ อว ๐๖๔๐.๑๒/

คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ต.ขุนทะเล อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี ๘๔๑๐๐

พฤษภาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร. สิริวรรณ วงศ์พงศ์เกษม

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ
๒. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิไลพร สุขเจริญ อาจารย์สังกัดคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้รับการสนับสนุนทุนงบประมาณจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ ในการทำวิจัยเรื่อง “ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่เคยติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ นั้น

ในการนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิไลพร สุขเจริญ ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและขอขอบคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิภาวรรณ ชะอุ่ม เพ็ญสุขสันต์)
คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์

สำนักงานคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์

โทร ๐ ๗๗๙๔๑ ๓๓๗๕

โทรสาร ๐ ๗๗๙๔๑ ๓๓๗๖

ที่ อว ๐๖๔๐.๑๒/

คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
ต.ขุนทะเล อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี ๘๔๑๐๐

พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร. ขวัญใจ ฤทธิ์คำพร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ
๒. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิไลพร สุขเจริญ อาจารย์สังกัดคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้รับการสนับสนุนทุนงบประมาณจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ ในการทำวิจัยเรื่อง “ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่เคยติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ นั้น

ในการนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิไลพร สุขเจริญ ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและขอขอบคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

Dr. W. J. R. R. R.

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิภาวรรณ ชะอุ่ม เพ็ญสุขสันต์)
คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์

สำนักงานคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์

โทร ๐ ๗๗๔๑ ๓๓๗๕

โทรสาร ๐ ๗๗๔๑ ๓๓๗๖

คณะพยาบาลศาสตร์	
เลขที่รับ	๒๕๖๑/๖๕
วันที่	๒๑/๑๑/๒๕๖๕
เวลา	๑๕:๐๗ ผู้รับ เดือนธันวาคม

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะพยาบาลศาสตร์ โทร. ๑๕๙๑

ที่ วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญบุคลากรในสังกัดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์

ด้วยข้าพเจ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิไลพร สุขเจริญ อาจารย์สังกัดคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ได้รับการสนับสนุนทุนงบประมาณจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ ในการทำวิจัยเรื่อง “ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่เคยติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙

ในการนี้ ข้าพเจ้ามีความประสงค์จะเชิญบุคลากรในสังกัดของท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วาที่รียตรี ชีระยุทธ เกิดสังข์ อาจารย์ประจำสาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช สังกัดคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยดังกล่าว โดยได้แนบโครงร่างวิจัย จำนวน ๑ ชุด และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน ๑ ชุด มาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต

เรียน คณบดี

- ☒ เพื่อโปรดทราบ
- ☐ เพื่อเข้าร่วมประชุม
- ☒ เพื่อโปรดพิจารณา
- ☒ เห็นควรอนุมัติ
- ☐ อื่น ๆ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิไลพร สุขเจริญ)
นักวิจัย

ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๒๕๖๑/๖๕

๒๑ พ.ย. ๖๕

อนุชา / ๑๖

บศ. ไร่บุญ

๒๕๖๕

ภาคผนวก ค

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัย

เอกสารรับรองโครงการวิจัย
โดยคณะกรรมการวิจัยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

เอกสารรับรองเลขที่	SRU-EC2022/102
ชื่อโครงการ	ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการคิดเพื่อไวรัสโคโรนา 2019 : การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา
รหัสโครงการ	SRU-EC2022/102
ชื่อหัวหน้าโครงการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิไลพร สุทธเจริญ
หน่วยงานที่สังกัด	คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
เอกสารที่รับรอง	1. แบบเสนอโครงการวิจัย 2. เอกสารที่แจ้งผู้เข้าร่วมการวิจัย 3. หนังสือยินยอมสนับสนุนให้การวิจัย 4. แบบการเก็บรวบรวมข้อมูล/โปรแกรมหรือกิจกรรม
ประเภทการรับรอง	Full Board Review
วันที่รับรอง	11 กรกฎาคม 2565
วันหมดอายุ	10 กรกฎาคม 2566

ขอรับรองว่าโครงการดังกล่าวข้างต้นได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบโดยสอดคล้องกับคำประกาศเจตจำนง
จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ลงนาม.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.วันดี สุทธิงษ์)

ประธานคณะกรรมการวิจัยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ลงนาม.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรา พงษ์พานิช)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

เอกสารรับรอง เลขที่	รหัสโครงการวิจัย	ชื่อโครงการ	ชื่อหัวหน้าโครงการ	หน่วยงานที่สังกัด	แหล่งทุน	ประเภท การรับรอง	วันที่รับรอง	วันที่หมดอายุ
SRU-EC2022/102	SRU-EC2022/102	ความเข้มแข็งทางใจของ ผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 : การศึกษาเชิง ปรากฏการณ์วิทยา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศร.พีเลพร สุขเจริญ ศาสตราจารย์	คณะพยาบาล ศาสตร์	กองทุนส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (Fundamental Fund : FF)	Full Board Review	11 กรกฎาคม 2565	10 กรกฎาคม 2566

ภาคผนวก ง

หนังสือรับรองการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

แบบรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ชื่องานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 : การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา

แหล่งทุน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

ปีงบประมาณที่ได้รับทุนวิจัย 2566

ชื่อ-สกุลนักวิจัย พิไลพร สุขเจริญ, จิตภา พลรักษ์ และสุภิญญา นามนวล

สังกัดคณะ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

วัน/เดือน/ปี ที่ทำวิจัยหรือสร้างสรรค์เสร็จสมบูรณ์ 1 สิงหาคม 2566

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ (โปรดระบุวัตถุประสงค์งานวิจัยข้อที่นำไปใช้ประโยชน์)

1. เพื่อศึกษาประสบการณ์ความเข้มแข็งทางใจของผู้สูงอายุที่ผ่านการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ประเภทของการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☒ (/) การใช้ประโยชน์ในเชิงสาธารณะ	☒ (/) การใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย
☐ () การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์	☐ () การใช้ประโยชน์ทางอ้อมของงานสร้างสรรค์
☐ () การใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน	☐ () อื่นๆ ระบุ.....

ขั้นตอน/วิธีการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การนำองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในงานวิจัยไปใช้ในการพัฒนานโยบายของหน่วยงานในด้านการพัฒนา และเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุเกิดความเข้มแข็งทางใจเพิ่มขึ้นขณะติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ผลที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมจากการนำงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์

1. การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในงานวิจัยเพื่อประยุกต์ใช้สู่การพัฒนา และเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุเกิดความเข้มแข็งทางใจเพิ่มขึ้นขณะติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เกิดความทนทานทางอารมณ์ เกิดกำลังใจที่ดี และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

และขอรับรองว่า (หน่วยงานที่นำไปใช้ประโยชน์) รพ.สต.ท่าชี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้นำงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ ไปใช้ประโยชน์ในจริง และสามารถนำการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ลงชื่อ

(นาย.....)

ตำแหน่ง
(ผอ.รพ.สต.ท่าชี)

(...22 / 8 / 2566...)

ประทับตรา (ถ้ามี)

ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย

ชื่อ (ภาษาไทย) ผศ.ดร. พิไลพร สุขเจริญ

(ภาษาอังกฤษ) Asst Prof. Pilaiporn Sukcharoen R.N, PhD

ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

หน่วยงานที่อยู่ติดต่อได้พร้อมโทรศัพท์และโทรสาร

ที่ทำงาน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

272 ม.9 ต.ขุนทะเล อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี ประเทศไทย 84100

E-mail: pilaiporn.navynurse@gmail.com โทรศัพท์ 0840642125

ประวัติการศึกษา

2551 พยาบาลศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) วิทยาลัยพยาบาลกองทัพอเรือ
(สมทบมหาวิทยาลัยมหิดล)

2557 พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2563 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาจิตวิทยาประยุกต์ แขนงจิตวิทยาการเรียนรู้
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2 มิ.ย. 2558 – 18 ก.ย. 2558 หลักสูตรระยะสั้น สาขาศาสตร์และศิลป์การสอนทางการพยาบาล
วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

สาขาวิชาที่มีความชำนาญพิเศษ

การบริหารการพยาบาล, การดูแลแบบประคับประคอง, การวิจัยเชิงคุณภาพ,
จิตวิทยาการเรียนรู้

ผลงานวิจัย / บทความวิชาการ

ประกาย จิโรจน์กุล, พิไลพร สุขเจริญ, สมจิต นิพัทธหัตถพงศ์ และญาดาร์ตน บาลจ่าย. (2561). การเรียนรู้
จากการให้บริการสู่การพัฒนาทักษะทางปัญญา และคุณค่าวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล. วารสาร
พยาบาลกระทรวงสาธารณสุข. 28(2): 1-10.

ประกาย จิโรจน์กุล, สมจิต นิพัทธหัตถพงศ์, พิไลพร สุขเจริญ, ลัดดาวัลย์ เตชะกฐ, และศิริพร นันทเสนีย์
(2562). การเรียนรู้จากการให้บริการสู่การพัฒนาความตระหนักเชิงวัฒนธรรมของนักศึกษา
พยาบาล: การสะท้อนคิดของนักศึกษาไทย และต่างชาติ. วารสารเกื้อการุณย์. 26(2): 136-144.

พิไลพร สุขเจริญ. (2556). ระบบบริการพยาบาลแบบประคับประคองในโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะพยาบาลศาสตร์,
สาขาการบริหารการพยาบาล.

- พิไลพร สุขเจริญ และวาสิณี วิเศษฤทธิ์. (2557). ระบบบริการพยาบาลแบบประคับประคองในโรงพยาบาลระดับ ตติยภูมิ. *วารสารเกื้อการุณย์*, 21(3), 155-167.
- พิไลพร สุขเจริญ และรภัทร เพชรสุข. (2559). กระบวนการส่งเสริมความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 22(1), 1-11.
- พิไลพร สุขเจริญ และรภัทร เพชรสุข. (2559). แนวทางการส่งเสริมการฝึกปฏิบัติการพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีกุญชรเทพ*, 32(3), 62-73.
- พิไลพร สุขเจริญ. (2559). การพัฒนาการรู้คิดของนักศึกษาพยาบาลโดยใช้สถานการณ์จำลอง. *วารสารสำนัก บัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 13(1), 62-76.
- พิไลพร สุขเจริญ. (2560). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยการสอนงาน. *วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 4 (1), 47-53.
- พิไลพร สุขเจริญ. (2561). มุมมองด้านแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 24(1). 116-124.
- พิไลพร สุขเจริญ. (2561). ผลลัพธ์การเรียนรู้จากการใช้โปรแกรมสุนทรียสาธกเพื่อพัฒนาทัศนคติของนักศึกษาพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยระยะท้าย. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*, 11(3):64-73
- พิไลพร สุขเจริญ. (2561). การพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารโรงพยาบาลชลบุรี*, 43(3): 237-242.
- พิไลพร สุขเจริญ, อรัญญา รักหาบ, และ กมลชนก ทองเอียด. (2562). การรับรู้ของผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี : บทเรียนจากโรงเรียนผู้สูงอายุ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*. 11(1): 61-81.
- พิไลพร สุขเจริญ, จิตาภา พลรักษ์, และกมลชนก ทองเอียด. (2562). รูปแบบการเสริมสร้างทัศนคติในการดูแลผู้ป่วยระยะท้ายของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*, 12(2): 649-658.
- พิไลพร สุขเจริญ, จิตาภา พลรักษ์, และรภัทร เพชรสุข. (2563). การเสริมสร้างความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลโดยใช้กระบวนการสุนทรียแสวงหา. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*, 13(1): 58-70.
- ลัดดาวัลย์ เตชะกุง, พิไลพร สุขเจริญ, สิริวรรณ วงศ์พงศ์เกษม และรภัทร เพชรสุข. (2562). การประยุกต์ใช้สุนทรียสาธกเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต : กรณีศึกษานักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง. *วารสารพยาบาลสภากาชาดไทย*. 12(2): 100-115.

- วาสิณี วิเศษฤทธิ์, รังสิมันต์ สุนทรไชยา, และไพไลพร สุขเจริญ. (2562). การพัฒนาและทดสอบเครื่องมือประเมินความต้องการดูแลด้านจิตวิญญาณสำหรับผู้ป่วยระยะท้ายในบริบทวัฒนธรรมไทย. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ*. (35)5: 163-174.
- ศรีสุตา วงศ์วิเศษกุล, ไพไลพร สุขเจริญ, และ สมจิตร พะยอมยงค์. (2559). รูปแบบการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัย มสค สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. 10(2): 153-173.
- ศิริพร นันทเสนีย์, ศรีสุตา วงศ์วิเศษกุล, ไพไลพร สุขเจริญ และลัดดาวัลย์ เตชะกฐ. (2561). การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์*, 10(2): 166-179.
- Sukcharoen, P., Sakunpong, N., & Sripa, K. (2020). Spiritual dimension in palliative care from the perspective of Thai palliative caregivers. *International Journal of Palliative Nursing*, 26(2), 70-74. doi:10.12968/ijpn.2020.26.2.70

รางวัลที่ได้รับ

- 1.รางวัลศาสตราจารย์ ดร. กานดา ณ ถลาง ปริญญานิพนธ์ดีเด่น ประจำปีการศึกษา 2562 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประเภทรางวัล “ปริญญานิพนธ์ระดับดี”
- 2.รางวัลการประกวดปริญญานิพนธ์ระดับปริญญาเอก สาขาการพัฒนาศาสตร์พยาบาลของเครือข่ายพัฒนบริหารศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ประจำปี 2564 ประเภทรางวัล “รางวัลระดับดี”
- 3.รางวัลนักวิจัยดีเด่น “ด้านการตีพิมพ์ผลงานวิชาการระดับชาติ” ในงานประชุมวิชาการระดับชาติ “ราชภัฏสุราษฎร์ธานีวิจัยครั้งที่ 16” วันที่ 16-18 ธันวาคม 2564

ประวัติผู้ร่วมวิจัยคนที่ 1

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นางสาวจิตาภา พลรักษ์

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Miss jidapa Polruk

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำสาขาวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

โทรศัพท์/โทรสาร 0843774554

E-mail-address jidapapolruk@gmail.com

ประวัติการศึกษา

พยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ

สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสาธารณสุขศาสตร์ (นานาชาติ)

หลักสูตรระยะสั้น สาขาศาสตร์และศิลป์การสอนทางการพยาบาล

วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) -

ประวัติผู้ร่วมวิจัยคนที่ 2

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นางสาวสุภิญญา นามนวล

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Miss Supinya Namnuan

ตำแหน่งปัจจุบัน พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าชี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าชี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทรศัพท์/โทรสาร 0813703012

ประวัติการศึกษา

พยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุราษฎร์ธานี

สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) -